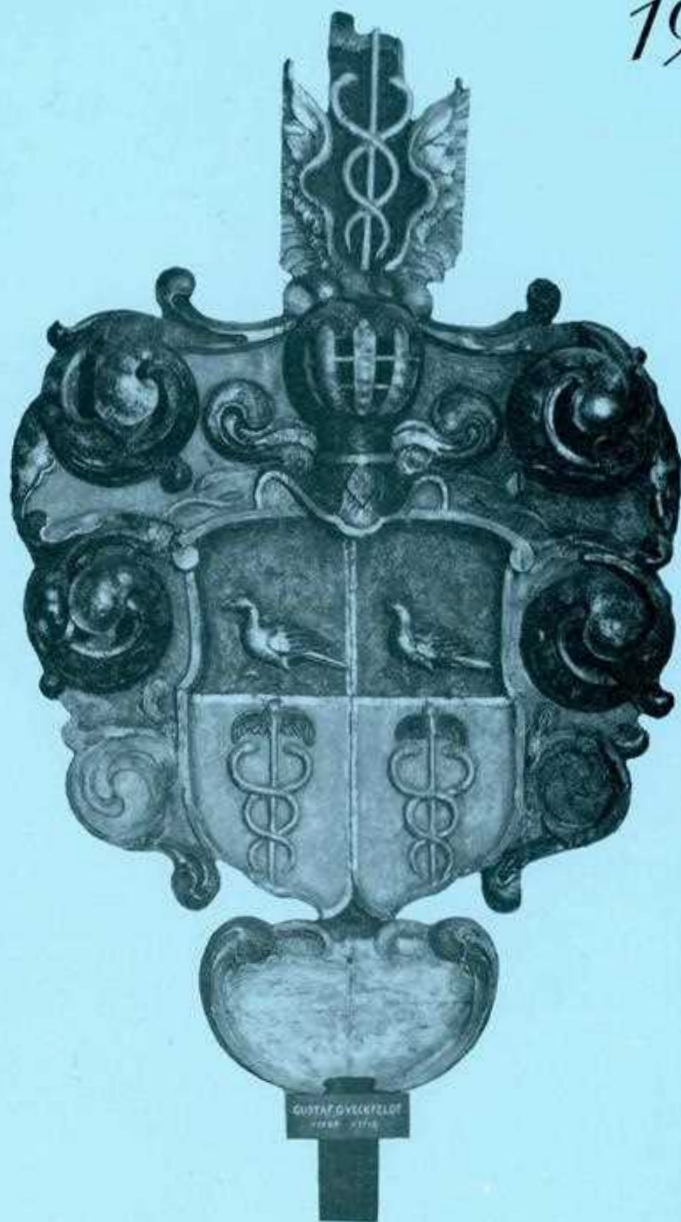

Hakarps Krönika

1979

Hakarps Hembygdsförening

Krönika 1979

INNEHÅLL

Förord	3
Läxarp en gammal hakarpsgård av Gottfrid Granemyr	5
Doktor Grimlund lämnar Hakarp av Kjell von Schéele	22
Pettersberg i början av 1900-talet av Edvin Pettersson	27
Berättelse om generallöjtnanten Eric Gustaf Queckfeldts upp- levelser under Karl XII:s krig	33
Nordskogen av Eskil Lago	51
Sockenmagasinets stipendium till Gösta Eklöf av Lars Hakeman	55
Barndomsminnen från Egna Hem av Arvid Bergström	57
Något från Hakarp för hundra år sedan av Gottfrid Granemyr	61
Torpvandring av Ragnar Karlsmo	65
Söndagsutflykt av Majbritt Edlund	67
Hänt i Hakarp år 1978	70
Förvaltningsberättelse för 1978	82
Anteckningar ur församlingsböckerna	84

Redaktionskommitté har varit:

*Rune Gustafsson, Ragnar Karlsmo, Eskil Lago,
Gottfrid Granemyr, Per Johansson och Folke Lager.*

*Omslagets bild visar Queckfeldts epitafium i Nässjö gamla kyrka.
foto: Hegetorn, Nässjö.*

FÖRORD

Ännu en årgång av Hakarps Krönika ligger klar och presenteras härmed.

Vår ambition att utforska gårdarnas historia har denna gång resulterat i en artikel om Läxarp vars ägare kan spåras redan år 1543.

Erik Gustaf Queckfeldt på Stensholm var en av Karl XII:s officerare. Hans öden och strapatser tillsammans med den svenska armén i främmande länder finns nedtecknade och återges för våra läsare.

Om andra hakarpsbor från Ebbes, Pettersberg, Nordskogen och Egna-Hem handlar några uppsatser som kommit från läsekreten.

Ett varmt tack för alla bidrag till 1979 års Krönika.

REDAKTIONEN

Läxarp, en gammal bakarpsgård

av Gottfrid Granemyr

Gården Läxarp fanns säkerligen redan på medeltiden. Namnet skrevs 1543 Lowissatorp, något längre fram Lefwissorp och Lefwissarp. Flera ungefär likalydande namnformer har förekommit, slutande på arp eller torp. Efter mitten av 1600-talet har dock namnet skrivits Lexarp. Förleden är troligen ett mansnamn, men hur detta ursprungligen lytt är svårt att veta.

Läxarp som frälsegård

Läxarp var av ålder en frälsegård om ett helt hemman, år 1685 förmedlat till ett halvt. Att gården var frälse innebar att den var fri från de flesta slag av skatter till kronan. Detta var en förmån som någon gång långt tillbaka givits till ägaren av gården och som sedan kom att bli knuten till fastigheten. Frälsegårdarna var en tid mycket talrika och kom att högst väsentligt minska kronans skatteinkomster. Karl den XI:s reduktion återgav de flesta frälsegårdarna deras karaktär av skattegård och den sista återstående skillnaden mellan skatte- och frälsegårdar försvann sedan under 1800-talet, vilket inte hindrar att beteckningarna fortfarande används i offentliga handlingar. Läxarp innehades 1543 av fru Karin Ivarsdotter Gren till Tärnö eller Tenöö. Hon ägde även Lilla Tokarp eller Kvarnen i Hakarp. En släkting till henne, Barbro Arentsdotter Örnflycht, var ägare till Läxarp 1562. Hon hade året innan blivit änka efter en Carl Nilsson (Schack). Hennes systerdotter Margareta Persdotter kom i besittning av Läxarp omkring år 1600, hon bodde annars på Hamra i Uppland. Margareta Persdotter efterträddes av ännu en kvinnlig ägare, sin kusin Britta Carlsdotter Månesköld. Läxarp fortsatte att vandra i samma släkter, nu till fru Brittass dotterson Carl Didriksson Ruuth, i vars händer den kom omkring 1650, varefter dennes syster Brita, död 1674, ärvde gården. Hon var gift med en Peter Gullwits eller Golawits, som dog 1673.

Släkten Struwe och andra högreståndägare

Läxarp hade nu ägts av samma släkt i omkring 130 år. 1671 köptes emellertid gården av en Baltsar Struwe, sedan adlad Leionsten.

Denne synes efter några år ha överlätit gården till två andra medlemmar av släkten, bröderna Caspar och Melchior Struwe.

Släkten Struwe, som nu i rätt många år blev knuten till Hakarp, hade inflyttat från Tyskland i början av 1600-talet. Släktnamnet skrevs på flera olika sätt, t. ex. Stryf och Stryff. En av de nyblivna svenskarna, Peter Struwe, hade gjort kronan vissa tjänster. Från sitt vantmakeri (klädesfabrik) i Jönköping hade han levererat uniformstyg till armén och han hade även sålt vapen under det nu pågående kriget. Kronan hade ont om pengar och överlät i stället gården Bråneryd till Peter Struwe. Härigenom kom släkten att få fotfäste i Hakarp.

Sedan Peter Struwe sålunda kommit i besittning av Bråneryd gjorde han sig skyldig till ett även för den tiden ovanligt rått överfall på hustrun till en granne, "balberaren" eller fältskären Håkon Pedersson. Om detta och om släkten Struwes öden i Hakarp har P. G. Wejde skrivit en intressant artikel i 1952 års Hakarps Krönika, till vilken hänvisas.

Melchior Struwe dog år 1683 och brodern Caspar 1703. En Barthold Ruuth, avlägsen släkting till en tidigare ägare, uppges som ägare av Läckarp i början av 1690-talet. Denne brukade gården under Wassarp, som gjorts till säteri. En amiral Carl Ruuth synes ha innehavt gården under någon tid efter år 1700. Läckarp tycks under denna period ha bytt ägare ofta. En assessor Erik Ehrencrona, död 1737, sålde 1713 Läckarp och Vassarp till Anna Hedvig Rappholtz, gift med en Samuel Wibom, till ett pris av 200 daler silvermynt. De nya ägarna pantsatte sedan Läckarp till Knut Patkull för 100 karoliner.

Anna Hedvig Rappholtz tillhörde en släkt, som antagligen kom till Hakarp 1677, då en överstelöjtnant Hans Baltsar von Rappholtz köpte Stibbarp och Hökhult och gjorde dessa båda gårdar till säteri. År 1681 förvärvade han även Vassarp. Man kan väl här göra den reflexionen, att det under Sveriges korta stormaktstid måste ha rått stor brist på ståndsmässiga residens för den nya talrika överklassen, när sådana ej så stora gårdar kunde bli säterier.

Släkten von Rappholtz fanns kvar i Hakarp under åtminstone ett sekel. 1778 begrovs sålunda en ryttmästare Reinhold von Rappholtz i Hakarps kyrka.

En major Gustaf Silverhielm kom omkring 1720 i besittning av

Låxarp 1978

Låxarp. Denne tillhörde en släkt, som adlades 1575. Gustaf Silverhielm föddes år 1688, blev vid 15 års ålder förare vid Elfsborgs regemente, 1714 ryttmästare vid Smålands kavalleri, major 1722. Blev 1715 krigsfånge på sjön mellan Skåne och Pommern, men frigavs året därpå. Gift första gången med friherrinnan Hedvig Sofia Clerck, född 1687, död 1722, andra gången med friherrinnan Eufrosyne Catarina Strömfeldt. I äktenskapen föddes 10 barn, av vilka 7 dog unga.

Gustaf Silverhielm dog 1730 på sin sätesgård Ribbingsnäs i Barke-ryds socken, endast 42 år gammal. Året dessförinnan hade han emellertid anhållit hos Kgl Maj:t att få byta sina frälseförmåner från Låxarp mot samma förmåner från gården Finnergyd i Järnäs socken. Anledning till denna hans önskan kan ha varit att Finnergyd låg närmare hans sätesgård Ribbingsnäs. Med anledning av detta blev gården Låxarp 1729 uppmätt och beskriven av en lantmätare A. Hagman från Jönköping. Man får härigenom en intressant bild av hur Låxarp befanns för 250 år sedan, varför ett särskilt avsnitt av denna artikel berättar om detta.

Fortfarande var emellertid Släkten Struwe knuten till Hakarp och

även till Läckarp. Major Silfverhielm hade tydligen sålt frälseräntan av gården till två medlemmar av denna släkt, monsieur Melchior Struwe och dennes syster jungfru Ingeborg Struwe. Dessa kallades i uppmättningshandlingarna skattejordsinnehavare. Enligt av Kgl Kammarkollegium lämnad uppgift var sådana transaktioner ej ovanliga.

Melchior och Ingeborg Struwe var barn till den Caspar Struwe, som tidigare varit ägare till Läckarp och deras mor dotter till kyrkoherden i Hakarp åren 1619—1658, Nicolaus Dubb.

Medlemmar av släkten Struwe synes ha bott omväxlande i Läckarp och Bråneryd, varom Hakarps ministerialböcker ger en del upplysningar. I dödboken för 1726 kan man t. ex läsa: "Den 9 okt. begrofs sahl. jungfru Elisabeth Struy från Läckarp och vilar uti sin graf i kyrkan, 75 åhr gammal. Hennes siäl gudh evinnerligen frögde". Familjen Struwe hade alltså gravplats inom Hakarps kyrkas murar.

Ännu 1770 fanns släkten kvar i Hakarp. Dödboken berättar att den 15 februari detta år "begrofs Måns Melcher Stryf ifrån Läckarp och hvilken nedsattes hos sina sahl. förfäder uti Läckarpa graf uti kyrkan på sitt 67 ålders år".

Den jungfru Ingeborg Struwe, som tillsammans med sin bror var skattejordsinnehavare i Läckarp 1729, dog 1747, men bodde då på Bråneryd.

Luckor i jordeböckerna gör det svårt att följa Läckarps ägarlängd under 1700-talet. Under 1750- och 1760-talen är Per Bremer angiven som ägare. Han var inspektör vid krutbruket i Huskvarna, född 1683 och död 1765. Han torde ej ha varit bosatt på Läckarp.

Under tiden fram till 1700-talets slut och ännu något längre har så långt vi vet Läckarp liksom de flesta andra gårdarna i Hakarp ägts av högreståndspersoner och brukats av arrendatorer. Namnen på dessa är i allmänhet okända. Lindstam har funnit några namn från 1600-talet: År 1621 nämnes en Peder som boende på Läckarp, 1649 Peder Jonsson, kanske samme man. Ett år senare är en Hans Peders (Pedersson?) antecknad som brukare av gården, möjligen son till den föregående. 1668 möter vi namnet Per.

En kyrkovärd Sven Svensson i Läckarp har undertecknat ett sockenstämmoprotokoll 1735, och pipvällare Sven Olsbo synes ha brukat gården under 1730-talet åt de två syskon Struwe, som innehade skattejordsrättan.

Läxarp i bondehänder

Från det Hakarps husförhörlängder börjar föras 1764 är det lättare att följa Läxarps åbor. Vid denna tid tycks gården ha kommit i bondehänder, ägare och brukare var oftast densamme.

Lars Nilsson, född 1727, hette Läxarps ägare 1764. Att Per Bremer anges som ägare ännu 1766 beror på eftersläpning i jordeboken.

År 1770 heter ägaren Nils Bengtsson. Han var född 1733, kyrkivård 1777. Gift med Sara Eriksdotter, född 1733, och makarna hade barnen Erik, Johan, Sara, Catarina, Maria, Chistina, samt ytterligare två barn med oläsliga namn.

På gården bodde också vid denna tid och en del år framåt änkan Christina Hansdotter, född 1720, med dottern Maria Jönsdotter, född 1758. Omkring 1790 var 2 drängar och 2 pigor skrivna på Läxarp och dessutom 9 personer som "inhyses".

Därefter kommer några år då endast tjänstefolk är skrivna på gården. Ägaren bodde tydligen någon annanstans. Sannolikt var denne ägare lagman Ullberg, som bodde på Hulustorp.

Det tyckes vid denna tid ha varit vanligt att två eller flera bönder delade på bruket av en gård, man möter beteckningarna hälftenbrukare och tredingsbrukare. Omkring år 1800 var sålunda Läxarps jordbruk delat mellan Nils Jönsson, född 1758 och gift med Kristina Hansdotter, född 1768, och Abraham Pettersson, född 1774. Den sistnämnde, som var gift med Sigrid Israelsdotter, kom att stanna kvar på Läxarp ett trettioåtal år. Makarna hade barnen Johan Petter, Israel, Carl, Stina Britta, Nils Magnus och Fredrik.

Efter många år som hälftenbrukare och arrendator synes Abraham Pettersson ha förvärvat gården. År 1830 sålde han den emellertid till Carl A. Schalander, inspektör vid Stensholms Pappersbruk. Schalander var född 1791 och hans maka Maria Chrisina Lundström 1790. Makarna hade inga egna barn, men en fostedotter Jenny Maria, född 1844.

Schalander brukade själv gården under några år med hjälp av en statdräng, men utarrenderade därefter jordbruket till Arvid Johansson, arrendator på Smedstorp, vilken efter några år köpte Läxarp.

Denne Arvid Johansson blev sedermera känd som en av Hakarps ledande kommunalmän, som nämndeman och landstingsman, detta

Karta med torp och lägenheter markerade.

sedan han lämnat Smedstorp och bosatt sig på Höggärdet. I 1957 års Hakarps krönika har signaturen Elo tecknat ett porträtt av denne man. Här skall därför endast några data nämnas.

Arvid Johansson var född i Rogberga 1822 och dog 1892 på Höggärdet, dit han flyttat 1864. Hans maka var Anna Catarina Johansson, född 1821 i Forserum, död 1899. Ingen av de nio barnen stannade kvar i födelsebygden.

Fiskrik sjö, vattenfall och bränneri

Emellertid hade Schalandert utbjudit Läxarp till försäljning långt innan den kom att förvärvas av Arvid Johansson. Redan 1841 finns en annons i Jönköpings Tidning om att Läxarp är till salu. I annonsen beskrivs gårdens tillstånd vid tillfället, sett med säljarens ögon.

Här vid bäcken låg den gamla
kvarnen.

UPPMÄTNING OCH BESKRIVNING AV LÄXARP 1729.

Major Gustaf Silfverhielm, ägare av Läxarp något årtionde under 1700-talets första hälft, hade alltså begärt att få byta ut detta hemman mot ett liknande, Finneryd i Järsnäs socken. Uppmätningen utfördes av lantmätare Fr. M. Hagman i Jönköping. Den noggranna beskrivningen av gården och dess olika lägenheter är intressant, men allt för lång att oavkortad införas här. Vi får nöja oss med en viss sammanfattning. Själva slutprotokollet med dess presentation av gårdens grannar tycker jag dock förtjänar att tas med i sin helhet. Det lyder som följer:

Anno 1729 den 4, 8, 9 och 10 oktober blev likmätigt Kgl Maj:ts och Riksens vällovliga kammarkollegie bref av 28 nov. 1726 samt det påföljande högvälborne Herr Generalmajor och Landshövdinges commeration och order av den 10 april 1727 geometrisk affattning skedd uppå nedannämnde skatte frälse hemman som majoren välborne herr Gustaf Silfverhielm söker

i byte till Kgl Majt:s och kronan uppdraga. Vid denna förrättning infann sig Kronans befallningsman välaktade herr Anders Almquist samt nämndemännen Bror Larsson i Hyltan och Jöns Svensson i Hulustorp, å välborna herr majoren herr Gustaf Silverhielms vägnar dess betjänt S.* Skattejordsinnehavaren monsieur Melchior Stryf som dess syster jungfru Ingeborg Stryf voro ock tillstädes samt åbon och pipvällaren mästern Sven Olsbo. Kringgränsande hemmans åboer voro och var och en på sin tillgränsade rågång tillstädes som följer nämligen:

Först begyntes rågången uti norr där Hukarp och Knustorp mötes uti ett gårdsgårdsknäppe därest änkan och skattejordsägaren från Knustorp hustru Karin Nilsdotter berättade sig intet annat anta att skillnaden har varit och är som gårdesgården nu står, först i söder förbi torparpa upphaga, sedan utmed Lexarps gårde allt eftersom gårdesgården nu står uti buker till dess Hökhults äng mottager den.

Ifrån Hökhult Lars Svensson infann sig och sade sig inte anta annan skillnad än som gårdesgården nu står nästan i söder ända neder i Hökhulta göl, varest Kixtorps prästestom möter för vilket hemman Kyrkoherden ärevördige och högväl lärde herr Andreas Ståhl sig inställt med berättelse sig intet annat anta än skillnadeen varit som den nu är efter prästegården och den lilla bäcken neder till Lexarps kvarn, där Hakarps Bredgård emottager för vilket säteri som possessideras av högvälborna fru Catarina Maria Hägerflycht, överdirektören välborne herr Joachim Ehrenpreuss förordnat skogvaktaren Sven Lindman vara tillstädes, vilken viste skillnaden gå uppe på berget ett litet stycke till frälsehemmanet Smedstorp mottager, för vilket hemman denne skogvaktare sade sig ha befallning jämte åboarna Jonas Persson och Anders Persson att rågången uppvisa, som skedde allt efter gårdesgården till varest där Hulustorps Jöns Jönsson även på samma sätt visste sig intet jäv hava utan som gårdesgården nu i buker står in till där Stibbarp emottager, vid vilket som åbon Lars Jansson sig viste samt sedan skillnaden efter gårdesgården efter bergsklinterna i buker och krokar stående till där Hukarpa hörne möter, där Nils i Hukarp var tillstädes och sade sig intet annat anta än

* Hela namnet ej utsatt.

efter gärdesgården som han nu står och alla tider förr har stått,
men källret eller märke hade ingen på något ställe att uppvisa
utan allt varit skillnad uti gärdesgårdarna.

Förrättningen upplöstes och var intet av någon mer att på-
minna.

Sålunda vara undersökt och befunnet intygar med veder-
börlig underskrift

Ut supra
Fr. M. Hagman

Bror Larsson i Hyltan, Jonas Svensson i Hulestorp,
nämndemän.

Vid denna förrättning hava som grannar och fullmäktige varit
tillstädes

På egen och min systers vägnar
Melchior Stryf med Sven Olsbo

Karin Nilsdotter i Knutstorp. Lars i Hökbult. Sven Lindman.

Jonas Persson, Anders Persson i Smestorp.

Jöns Svensson i Hulestorp.

Carl Jonsson i Stibbarp. Nils i Hukarp.

*Sålunda vara undersökt af mig med tillgång till
underlig underskrift och signatur.*
M. Hagman
*Vid denna förrättning hava som grannar och fullmäktige varit
tillstädes*
*Karin Nilsdotter i Knutstorp. Lars i Hökbult. Sven Lindman.
Jonas Persson, Anders Persson i Smestorp.
Jöns Svensson i Hulestorp.
Carl Jonsson i Stibbarp. Nils i Hukarp.*

Agares, förrättningsmäns och grannars underskrifter.

"Hökhulta göl" på gränsen mot Läxarp.

Så följer då en beskrivning av hus, åkrar, ängar och beteshagar. Beträffande husen så beskrivs bostaden vara genom skattejordsägens förvållande mestadels förruttnade och tarvande ombyggnad, men ladugårdshusen av dåvarande åbon någorlunda förbättrade och reparerade. Gärdesgårdarna betecknades som medelmåttiga.

Trädgården om 8 kappland består av några aplar, päron- och plommonträd som kunde tänkas kasta av sig några skäppor frukt somliga år och då vara en liten hjälp till skattepenningens fullgörande. Det fanns även en kålgård och ett hampland.

Jordmånen i de tre gårderna anges vara grusblandad mulljord. Av ängarna säges sörängen och madängen bestå av moss- och staggblandad vall, bergiga och steniga och beväxta med björk, al, gran- och enbuskar.

Av beteshagar nämnas oxhagen och sörhagen. En liten kalvhage framme vid gården ger tämligen gott bete åt småkalvarna.

Timmerskog fanns ej, endast något litet gran till ladugårdens reparerande. Virke till vedbrand och gärdesgårdar fanns något av,

dock ej till staver. Den dåliga skogstillgången delade nog Lärarp med de flesta hakarpsgårdarna vid denna tid. Orsaken kan väl ha varit det förekommande svedjebruket samt hård avbetning.

Fiskevatten fanns i en liten göl. Men kunde dock ej fånga någon fisk där på grund av den djupa dybotten, och detsamma är förhållandet med en annan liten göl, hökhultagölen kallad.

Den dåvarande åbon, alltså pipvällaren Sven Olsbo, hade satt jorden i tämligen god kultur. Jorden brukades med krok och till dess brukande tarvas ett par oxar jämte "markhästarna". Med halmens tillhjälp kan gården föda 16 nöt, 2 hästar och 12—16 får. Vid medelmåttig årsväxt bör jorden ge 3-dje eller 4-de kornet.

Lövbrott fanns något litet men ingen "näverflått". Näver användes ju som underlag för torven vid taktäckning, men björkar lämpliga att taga näver från fanns alltså ej på gården.

Så anmärkes, att till skattepenningens fullgörande brukar här på orten säljas någon boskap samt utföras några resor åt Jönköpings borgerskap.

Slutligen beskrivs Lärarp vara beläget i stenig skogsbygd och "trångt grannalag". Till närmaste sjöstad Norrköping var det 16 mil, till Göteborg 16 $\frac{1}{2}$ mil och till landsvägen vid Rosendal $\frac{1}{4}$ mil.

Så företogs skatteläggning och "blevo då de lägenheter så uti åker som äng som alla andra lägenheter noga observerade samt alla skattelägningsmetoder och fundamente rätteligen jämförde, det detta hemman, ändock det är tämligen skoglöst, mest kan stå och svara uti visst och ovisst för ett halft mantal med efterföljande ränta, nämligen" — —

Här följer sedan en uppräknings av de olika slag av skatter och pålagor, som ansågs böra påvila gården: Jordeboksränta, penningar, smör, spannmål, dagsverken, hemmansdelränta och 6 stycken årliga hästar, alltså något slag av skjutsningsskyldighet. Värdet av dessa skatter anges till en viss summa, som dock saknar angivet myntslag. Summan utgjorde tydligen den skatt, som värderingsmännen kommit fram till borde utgå från Lärarp. Någoting runt den summan torde major Silfverhielm haft att åtnjuta från denna gård, vilken förmån han sedan mot okänt vederlag sålt till syskonen Struwe. Till dessa hade sedan åbon Sven Olsbo att inleverera skatten, antingen i penningar eller in natura.

LÄXARPSTORP

I början av 1700-talet eller möjligen ännu tidigare anlades ett torp på Läxarps ägor. Det låg på den höjd, som finns omedelbart sydväst vägskälet Läxarp—Stibbarp. Torpet torde ej ha ägt bestånd så lång tid. När Hakarps husförhörslängder började föras 1764 finns ingenting som tyder på att någon bodde på denna plats. Vid uppmätningen av Läxarp ägor fanns det emellertid och beskrivs som "ett rätt litet torp i torpängen vartill finns uppodlat åker av ensädes mull och grus". Till torpet hörde också en liten äng åt gölen till, den bestod av "medelmåttig stagg och mossblandad vall, något stenig." Lindstam uppger att syskonen Struwe år 1713 utarrenderade detta torp till pipvällaren Sven Olsbo. Denne kallas vid gården Läxarp uppmätning för åbo. Detta bör kanske tydas så, att Sven Olsbo bodde på Läxarpstorpet men även hade hand om jordbruket på gården.

Sven Olsbo var gift med Elisabet Nilsdotter, död 1739, 61 år gammal. De hade barnen Maria, Nils, Sara och Britta.

Några andra namn på Läxarpstorpets invånare skymtar under 1700-talets första hälft. 1724 vigdes drängen Johan Andersson från

Boskogen som löjtnant Axelsson planterade.

Marieberg före sista ombyggnaden.

Läxarp och pigan Karin från Läxarpstorpet. 1733 begrovs jungfru Anna Sophia Ferre från Läxarpstorpet uti Hakarps kyrka och ned-sattes uti Bråneryds grav, på sitt 22 ålders år. 1734 begrovs sahl. hustru Kristin Jonsdotter från Läxarpstorpet, 85 år gammal.

Av torpets byggnader kan man nu ej finna några spår. Det torpet tillhöriga åkerstycket har senare blivit tillodlat, varvid kanske eventuella rester av husgrunder försvunnit.

MARIEBERG, MARIELUND OCH ÖSTERÅNGEN

Under 1800-talet byggdes tre bostadslägenheter på Läxarps ägor vilka fick namn som i rubriken ovan. Om deras och deras innehava-res öden har Ivar Meurling berättat i 1960 års Hakarps Krönika, till vilken hänvisas. Marielund och Marieberg finns ju fortfarande kvar, medan Österängen, som byggdes 1851, försvann redan 1892 efter att ha varit bebodd av en enda familj, staddrängen på Läxarp Johannes Jonasson med familj.

EN BYTRÄTA

Liksom flera andra hakarpsgårdar, som hade turen ha ett rinnande vattendrag på ägora, hade även Läxarp en skvaltkvarn i den bäck, som avvattnar Läxarpsgölen. Vid Kgl Kvarnkommissionens inventering av kvarnarna i riket 1697 omnämnes även Läxarpskvarnen. Den tycks vid detta tillfälle ha varit i dåligt skick och betecknas som oduglig. Emellertid hade den några årtionden tidigare, nämligen 1665, varit anledning till en tvist mellan dåvarande ägaren av Smedstorp, den mäktige och myndige "hoppmannen" Johan Knutsson Dreffling och den samtidige ägaren av Läxarp, som hette Börje. Om denna tvist berättar Lindstam i Huskvarna Krönika:

År 1665 begynte Johan Knutsson i Smedstorp uppbygga en kvarn på gränsen mellan Smedstorp och Läxarp. Börje, som bodde i Läxarp, sade då: "Jag vill vara med att byggia". Då svarade hoppmannen: "Jag kan väl byggia tig förutan, tu kan icke göra mig molest därpå". Börje sade: "Jag tycker denna dahlen och platsen kommer Läxarp till efter den kielldran, som ligger på berget". Hoppmannen sade: "Låt mig se den kielldran, som ligger på berget". Börje sade: "Behagar hoppmannen föllia mig". Då gick Börje före och hoppman efter och Börje sade: "Där ligger kielldran, som de hafva vist mig." Hoppman svarade: "Här ligger sådana stenar här och där".

Twisten hänsköts till domstol, som tilldömde Läxarp kvarnen.

En gång för rätt många år sedan sökte Ragnar Karlsmö och under-tecknad upp platsen, där "kielldran" borde ligga som de två grannarna tvistade om, nämligen platsen där Läxarps, Hulustorps och Smedstorps ägor stöta samman. Det var lätt att bestämma platsen, eftersom det fortfarande fanns rester av de gärdesgårdar, som skiljde de tre gårdarna åt. Något käll fanns nu ej kvar, det var för övrigt försvunnit redan 1729, men vi visste ändå, att just här stod för 300 år sedan de två bönderna och trätte.

Använda källor:

Hakarps församlingsböcker.

Jordeböcker för Jönköpings län.

Uppgifter från Kgl. Kammarkollegium.

Bevarade dokument i privat ägo.

Muntliga berättelser från tidigare ägare.

Doktor Grimlund lämnar Hakarp

av Kjell von Schéele

År 1939 kom till Jönköpings lasarett en ung läkare vid namn Kurt Grimlund. Han föddes "söder om landsvägen", i Malmö, 1910 men hamnade sedan i Ystad och blev student 1929. Efter med. lic. examen och läkarlegitimation 1937 började han likt de flesta nyblivna läkare sin vandring till olika, tillfälliga tjänster, först vid Epidemien i Lund, senare som vik. provinsialläkare i Råneå som ligger några mil norr om Luleå. Det var nog inte så lätt för en skånepåg att acklimatisera sig där, kan man gissa. Som redan sagts kom han emellertid efter två års tjänst på skilda håll till Jönköping, varifrån steget till Huskvarna inte var långt. Han började här som privatpraktiserande 1945 och fick 1950 i uppdrag att fungera som konsult i hälsovårdsfrågor vid HVA. År 1952 var tiden inne att inrätta en hel läkare-tjänst vid företaget och helt naturligt blev det Kurt Grimlund som utsågs till den uppgiften i vilken han kvarstod intill sin pensionering vid årsskiftet 1977—78.

Det var inte många svenska företag som på den tiden hade någon företagsläkare, men HVA har ju faktiskt alltid hållit sig i täten då det gällt att sörja för sina anställda. Med så många olika tillverkningar och så många skilda arbetsprocesser som här fanns blev det också många hälsoproblem att ta sig an och förvisso räckte uppgifterna väl till för att hålla en läkare fullt sysselsatt. S. k. säkerhetstjänst för förebyggande av olycksfall och ohälsa i arbetet hade redan fungerat några år men givetvis kunde denna i längden ej fylla de anspråk som bör ställas på en sådan utan ständig medverkan av en läkare.

Att inte så mycket fanns att hämta från andra företag har kanske framgått av det redan sagda och Grimlund fick därför skapa sin egen organisation och sina egna rutiner utan nämnvärd hjälp utifrån. På sjukvårdsavdelningen, där läkarmottagningen var belägen, fick all personal fri läkarvård för skador och ohälsa som hade med arbetet att göra, men kunde också söka doktorn som privatpatient, en förmån som gällde även familjemedlemmar. Grimlund blev på så sätt en avhållen husläkare för många familjer.

Man kan kanske säga att det var en ödets skickelse att Kurt

*Kurt Grimlund
i sin trädgård.
foto: Herb. Andersson.*

Grimlund hamnade just på HVA. Han kom nämligen i sin tjänst här att avslöja följderna av det i Huskvarna och särskilt vid HVA mycket utbredda missbruket av ett sedan årtionden populärt pulver mot värk, det s. k. Doktor Hjortons pulver. Så här hängde det ihop med detta.

Förmodligen fanns en värkmedicin med samma eller liknande sammansättning redan tidigare på annat håll men pulvret kom till Huskvarna under den svåra epidemi som härjade i hela vårt land 1918—1919 under namnet "spanska sjukan". Det infördes av en doktor Hjorton, som hade sin praktik i staden, och visade sig lindra de svåra muskelsmärter som vanligen ingick i sjukdomsbilden. Det var sammansatt av koffein, fenacetin och fenazon och några miss-tankar om skadeverkningar fanns givetvis inte. Ganska snart kom sådana som prövat pulvret underfund med att det inte endast medförde smärtlindring utan också att det var allmänt stimulerande och gjorde det lättare att övervinna arbetets vedermödor och dess

som länge varit honom till stort förfång icke blott lindrades utan praktiskt taget helt försvann i det goda klimatet.

Att Hakarp, den goda och lugna hembygden under tjugofem år, skall behållas i tacksamt och kärt minne är säkert och ett bevis härför är att abonnemang på "Krönikan" ordnats för all framtid. Vi önskar doktor Grimlund och hans maka många goda år i det soliga Spanien med hälsa, glädje och en god hemkänsla i det nya landet.

Pettersberg i början av 1900-talet

av Edvin Pettersson

Hur var det i början på 1900-talet i Pettersberg och varifrån har namnet kommit? Jag vill berätta något om mina minnen från den tiden. Först namnet Pettersberg. Min farfar Petter Persson flyttade in från Skärstad och bosatte sig på ett torpställe, som hette Brostugan. Det låg mellan Ebbes och Broholm. Han byggde sig sedan en stuga ovanför Gamla Klevaliden (numera Hakarpsvägen). Stugan var inte stor, rum och kök med förstukvist. I ena hörnet på tomten var en stor bergknalle. Så skulle stugan ha ett namn och kallades efter Petter och berg för Pettersberg. Farfar avled 1894 och stugan fanns kvar till i början av 1900-talet, då min far byggde en ny stuga på samma plats. Jag minns när stensprängare Vist i Ebbes sprängde bort den bergknalle, som fått bidra till det namn, som min farfar gav sin stuga och som sedan bestått och blivit kvar som namn för det stora bostadsområde, som vuxit upp vid Klevens krön.

Vad fanns det då för bebyggelse och hur såg det ut runt omkring? Det var en affär, Annedal. Hit kom bönderna på väg till torget och lämnade in sina notor redan vid femtiden på torsdagsmorgnarna. Torghandeln började redan klockan sex och när de åkte hem skulle varorna vara färdiga. Det brukade vara vid elva-tiden och när notan betalades bjöds de på den obligatoriska cigarren. Det fanns ytterligare en affär, som låg i hörnet, där senare Blombergs kiosk låg. Handlaren där hade köpt en trattgrammofon, som ställdes utanför på trappan för att locka bönderna till sig. Men den fina cigarren lockade mera. En brödbutik fanns i Anneberg, vidare sadelmakare, skomakare och skräddare.

När bönderna kom från Lekeryd hade de med sig mjölk och ett försäljningsställe fanns i Pettersberg, där Konsum nu ligger. En faster till mej skötte försäljningen, som ägde rum utomhus. Mjölken såldes i lös vikt från mjölkså och priset var 11 öre för sötmjölken och 6 öre för skummjölken. Vem som helst fick köpa. Bönderna fortsatte till Jönköping och lämnade mjölk på olika försäljningsställen. Vid Jutaholm fanns en liten schoddy-fabrik, som K J Gustafsson, Stensholm, drev. Min mor tog emot säckar med lump från bönderna i socknarna runtomkring. Sedan hämtades dessa säckar

*Petter Persson
som gav namn åt
Pettersbergs villasamhälle.*

till fabriken, där lumpen revs till flock. För detta fick min mor 25 öre per säck i ersättning. Något som inte fanns var postkontor. Det var vi pojkar, som skötte hämtning av brev och tidningar. Vi fick hämta posten på elva-rasten hos Bååth på Trädgårdsgatan och sedan förvarades den i skolbänken till klockan ett, då skolan slutade före rast. Vi gick i den skola, som numera kallas för Alfred Dalin-skolan. Det kom ju inte så mycket post på den tiden. Förutom brev var det tre tidningar, Sanningsvittnet, Trons segrar och Vårt land. För varje brev eller tidning skulle vi ha tre öre. Det blev aldrig några pengar utan ofta fick vi i stället någon kaka, som fanns kvar från det sista kalaset (ganska gammalt ibland).

Dagstidningar skulle också hämtas. Varje kväll klockan 8.10 kom tåget, som hade med tidningar, till Huskvarna järnvägsstation, som då låg ungefär där Rosenborgsgatan börjar. Vi bröder turades om att hämta Jönköpings-Posten där och dela ut den till en del abonnenter och lämna en bunt i Annedal. Någon gång i veckan kom inte tidningen med detta tåg utan en annan bror fick springa ner till det tåg som kom klockan tio.

Inte heller fanns telefon. Min far hade måleri och behövde komma i kontakt med dem, som ville ha arbete utfört. Han fick då på egen bekostnad bygga en ledning från Remington vid Gamla torget, där telefonstationen låg med verkmästare Mohn som föreståndare.

Ledningen drogs via skorstenarna så långt det var bebyggt och sedan via stolpar genom beteshagen utefter Klevaliden. Han fick telefonnr 27. Ganska märkligt är hur denna telefon fick betjäna ett stort område. Då t ex patron på Dalskog var i Jönköping på fest ringdes det till mitt hem för att få ett bud till Dalskog om hämtning. Det blev någon av oss pojkar, som fick ta en promenad till Dalskog med order till kusken. En kväll kom ett telefonsamtal från Jönköping vid nio-tiden. Far hade lagt sig. Det var från valmansföreningen, som det hette då. Man hade där föreslagit att lantbrukare K J Gustafsson på Stensholm skulle kandidera till riksdagen. Innan han sattes upp som kandidat ville man ha ett sammanträffande följande dag. Far steg upp och gick till Stensholm med budet. Till saken hör att Gustafsson sattes upp som kandidat och valdes sedan som riksdagsman till första kammaren. En annan gång fick vi gå ända mot Lekeryd och lämna ett dödsbud från lasarettet i Jönköping. En person hade ramlat ner från ett ladugårdstak och avled senare på lasarettet.

Vad gjorde ungdomen i Pettersberg. Ja, flickorna lekte väl med sina trasdockor och så fick de hjälpa till i hushållet därhemma.

Edvin Petterssons barndomshem låg där församlingshemmet nu ligger. Barnmorska bodde i huset vilket framgår av skylten mellan fönstren med texten : "Ida Carlberg, instrumentexaminerad barnmorska".

Sadelmakare Aug. Andersson med hustru Matilda framför deras hus Marieberg nr 1 i Pettersberg.

Men jag vill berätta när vi pojkar bildade idrottsförening. Vi skulle spela fotboll. Vi satsade 50 öre var till en boll. Sedan gick ett par av de större pojkarna landsvägen till Jönköping och köpte en fotboll för åtta kronor i Sandvalls järnhandel på Östra Storgatan. Så döptes föreningen till Pettersbergs allmänna idrottsförening. Men var skulle vi hålla till? Jo, innan växthusen byggdes på Broholm fanns nedanför i skogsdungen en ganska jämn plan. Där bröt vi stubbar och plockade sten på kvällarna och planen blev rätt bra. Ägaren till marken var från början inte positivt inställd men så småningom fick vi hyra planen för fem kronor om året. Vi spelade fotboll och höll på med allmän idrott. Så skulle vi också ha medaljer. Några av pojkarna hade börjat arbeta på Stensholm och där tillverkade de blanka plåtbitar i storlek som en gammal femöring med ett hål i kanten och en liten länk att fästa den med. Så var de stämplade med etta, tvåa och trea. Det blev priser. Men idrottsföreningen blev inte så gammal. Den fick upplösas då de äldsta medlemmarna flyttade till andra orter.

På vägen upp till Stensholm från Pettersberg låg missionshuset Betania. Här samlades man för att lyssna till kolportörer från Huskvarna med omnejd. Männen satt på högra sidan och kvinnorna på vänstra sidan. En gång kom en man och satte sig tillsammans med sin fästmo på "kvinnosidan". Då blev det prat för det ansågs inte passande. I samband med denna verksamhet vill jag berätta en händelse, som då var ovanlig. En av de ledande i missionsförsamlingen hade avlidit och han hade en son, som blivit pastor inom missionsförbundet. Denne och hans bror bestämde att fadern inte skulle jordfästas enligt statskyrklig ritual. En pastor från Huskvarna missionsförsamling förrättade jordfästningen på Hakarps kyrkogård. Detta var ju inte lagligt och när begravningsföljet lämnat kyrkogården och hunnit till dåvarande ålderdomshemmet i Hakarp började kyrkklockorna ringa. Kyrkoherden och ett par personer gick till graven och jordfästning förrättades ånyo. Så gick det till när den första frikyrkliga begravningen ägde rum i Hakarp.

Ibland fick vi vara med om stora händelser i Pettersberg. Det hände sig vid ett tillfälle att Kung Oscar II skulle bese Göransberg. Drottning Sofia var på Engelsmännens klinik i Gula Sanna för be-

Till slaktare Magnussons fastighet, Anneberg, hörde också ett jordbruksområde. Det köptes 1925 av David Svensson (vid hästen) som innehade det till slutet av 1950-talet, varefter en byggnadsfirma blev ägare och avstyckade marken till byggnadstomter.

handling och kungen kom dit för att hälsa på. Riksdagsmannen P M Söderberg på Rosendala hade talat om för kungen hur vackert det var på Göransberg och föreslagit att kungen skulle åka dit. Så spreds ryktet en dag att kungen och drottningen skulle åka förbi. Vi barn fick förhållningsorder, vi skulle lyfta på mössan och bocka så djupt vi kunde. Där stod vi alltså mitt i Pettersberg och väntade och så kom kungen och drottningen i öppen droska och vinkade åt oss. Så svängde droskan mot Göransberg, där arrendatorns fru överlämnade en blombukett till drottningen. Sedan svängde droskan runt och åkte samma väg tillbaka.

En annan gång kom någon ropande: "Nu kommer artilleriet". Så kom då Kungl II:a Göta med två par hästar framför varje kanon och drog igenom Pettersberg på väg till övningar.

Den tid som jag berättat om ligger åtskilliga årtionden tillbaka. Pettersberg har förändrats. Nästan alla gamla är borta men ett besök på Hakarps kyrkogård minner om många "Pettersbergare", som här vilar efter ett strävsamt liv.

Berättelse
om
Framledne General-Lieutenantens och Riddaren
af Kongl. Swärds-Orden,
Wälborne
Herr ERIK GUSTAF QUECKFELDT
Kongl. Maj:t och Riket gjorde Tjenster, samt därunder utståndne
Krigs-beswärligheter och Faror.

Förord

Följande berättelse om generallöjtnanten Eric Gustaf Queckfeldts upplevelser under Karl XII:s krig i början av 1700-talet fanns att läsa i "Post och Inrikes Tidning" den 19 aug. 1776.

Vi har låtit avtrycka artikeln ordagrant med endast några främmande ord utbytta med svenska, samt ord med gammalstavning skrivna med nutida stavsätt.

Artikeln kan läsas som ett dokument från en hård och kärv tid, som även dåtida hakarpsbor hade kännning av.

Eric Gustaf Queckfeldt föddes på sätesgården Ingsberg i Nässjö socken den 14/9 1688. Föräldrarna var hovrådet Gustaf Gustafsson Queckfeldt och hans maka Anna Maria Slatte, som var född på Stensholm i Hakarp och dotter till översten Erik Slatte.

Efter militär utbildning i Sverige kom Queckfeldt år 1707 till svenska armén, som vid denna tid stod samlad i Sachsen och Polen. Karl XII rustade sig där för fälttåget mot tsar Peter och samma år skedde uppbrottet. 40.000 soldater tågade då under svenska fanor mot Rysslands ändlösa vidder. På vägen mot Ukraina fick de genomlida en av århundradets strängaste vintrar, då många frös ihjäl och andra blev invalider av sina köldskador. Marschen slutade med det blodiga slaget vid Poltava där omkring 7000 man förlorades. Vart soldaterna från Hakarp tog vägen vet vi inte något om. Om de klarade sig fram till Poltava och stupade där eller kom i rysk fångenskap är okänt.

Efter nederlaget mot ryssarna följde Queckfeldt med Karl XII till Turkiet och blev där tagen i tjänst vid underhandlingar med turkarna. Han var kunnig i turkiska och polska språken och an-

litades vid upplåning av penningar för svenska truppens underhåll. Efter utståndna strapatser vid olika krigiska företag, under vistelsen i Turkiet, kom han hem till Sverige år 1715. Han deltog i fälttågen mot Norge 1716 och 1718 och i kustförsvaret mot ryska anfall efter Karl XII:s död.

År 1719 var han åter i Småland och i dec. detta år stod hans bröllop med Birgitta Margareta Hammarfeldt från Hamneryd i Solberga. Hon var dotter till överjägmästare Samuel Hammarfeldt. Från denna tid torde Queckfeldt varit bosatt på Stensholm, en egendom som han förvärvat av sin moder Anna Maria Slatte. Som militär steg han i graderna, var från 1718 livdrabant och blev 1747 överste för Jönköpings regemente. År 1759 utnämndes han till generallöjtnant och tog avsked som militär 1761.

I äktenskapet med Birgitta Margareta Hammarfeldt föddes sex barn av vilka två dog under första levnadsåret. Av de kvarlevande blev äldste sonen Samuel Gustaf, f. 1720 innehavare av Stensholm. Han var assessor vid Göta Hovrätt och avled på Stensholm år 1786.

Sedan Queckfeldt lämnat militärbanan synes han mest ha ägnat sig åt skötseln av sina egendomar. Utom Stensholm var han ägare till Ingsberg i Nässjö, Djuvarp i Svartorp och Gisshult i Solberga socken.

Erik Gustaf Queckfeldt avled på Stensholm den 7/8 1776. I Hakarps dödbok för detta år står antecknat. "*Klockan 8 på aftonen afsomnade i Herranom Generallöjtnanten och Riddaren af Kgl. Majt:s Svärdsorden Högvälborne Herr Eric Gustaf Queckfeldt, och bisattes i stillhet den 11 aug. om aftonen, samt begrofs med tillbörlig heder och procession den 24 nästföljande september, 88 år gammal. Sjukdom: ålderdomssvaghet*".

Queckfeldts stoft lades i Stensholms grav strax norr om predikstolen i norra korsarmen. År 1805 restes de åtta pelarna som bär upp kyrktaket och graven måste utrymmas. Stoften flyttades då ut till kyrkogårdens nordöstra del där ett område av sex kv. alnar uppläts till evärderliga tider för Queckfeldtska familjens kvarlevor.

EL.

Här följer så artikeln ur "Post och Inrikes Tidning" från år 1776.

Berättelse

Om

Framledne General-Lieutenantens och Riddarens
af Kongl. Svärds-Orden,

Wälborne

Herr ERIC GUSTAF QUECKFELDTS

Kongl. Maj:t och Riket gjorde Tjenster, samt därunder utståndne
Krigs-besvärligheter och Faror.

- 1683 Den 14 September efter gamla Stilen, blef General-Lieutenanten och Riddaren född på Sätergården Ingsberg i Jönköpings Län och Tveta Härad.
- 1705 Kom han på sit 17:de år uti Krigstjänst, såsom Volontär wid då warande Öfverstens, sedermera Fältmarskalkens, Högwälborne Herr Barren Hugo Johan Hamiltons Regemente till fot, varest
- 1706 Han avancerade till Rustmästare wid Colmare Compagnie. Och sedan på desse 2 åren Lunskap uti exercitier och handgrep med mera, som till Krigstjänsten hörer, war inhämtad, begaf han sig
- 1707 Uti Maji Månad med en transport Recluter ifrån Sverige, till Kongl. Maj:t Huswärd-Armee, som den tiden stod wid Posen uti Hög-Polen, hvarest han efter en lyckelig ankomst uti September månad samma år, blef d. 28 därpå-följande October placerad såsom Corporal wid General-Maj:rens, Högwälborne Barren Herr Carl Gustaf Kruses Fremännings Regemente till Häst och Nerre Uplands Compagnie, då och Armeen, samt med den samma han, straxt fortsatte marchen till Thorn, hvarest Armeen blef stående i några veckor; men därefter upbröt d. 20 Dec., och gick öfver Weiselsströmmen d. 21 och 22, samt sedan vägen till Litthauen.
- 1708 Fortattes marchen till Wilna; under marchen uti Januarii månad blef regnväder, at det war mycket stridt marchera, och inlste Armeen ständigt campera; men sedan insöll köld. Under denna marche gick Swenska Armeen genom den långa och besvärliga Masuriske Skogen, där aldrig någon Armeer förr vågat sig fram och förtentusl nu spröts wara så mycket emöjeligare för den Swenska, som där war intet annat än strömmar, djupa träsk och morasser, at desilera öfver, samt det fiendteliga Partiet af 6000 bewäpnade Bönder redan förut gjorde starka förbucningar och lagt sig i försät hela vägen fram, hwartid General-Lieutenanten och Riddaren, så wäl som de öfrige sto mycket end; men genom den Högstes bistånd kom litwål Armeen, fast med öfrelig möda och desirar wäl igenom till Kowno. Sedan war Armeen och General-Lieutenanten med den samma, under hela vintern i rörelse.
- Samma år d. 20 Juni besefrades han till Compagnie Öfvertermästare wid öfrännämnde General-Major Barren Kruses Regemente och Norta Uplands Compagnie. Och strax därpå, nemligen d. 4 Julii, diwistade den belanta Action med Ryssarne med Holowjin ej långt från Mohilow i Litthauen, då Ryssarne blefwo slagne. Denne seger är så mycket gloriöf, som fiendteliga Armeen war ej allenast mångfaldigt större än den Swenska, utan och innehade de största fördelar af Campementets situation, hwaremot Högssal. Konung CARL måste med sin Armeer wada till fots öfver Wobis-strömmen, och det därwid å ömse sidor belagne morasset, med Kazpan på axen samt Woussketten och Wörjan öfwer hufwudet, hwilket war för General-Lieutenanten och Troupparne en smär fatigue. Uti Augusto föreföllo med Ryssarne 2-stillige Scharmotisar, hwartid han war tillstädes. Hela Armeen kom uti Augusto in emot Kiow, då Armeen stod 14 dagar stilla, men därefter upbröt uti September och tog marchen något öfka och sedan på sidan genom den grymma 18 mil långa Masuriske Skogen till Ukraine

76

At

År 1688 den 14 september efter gamla stilen, blev generallöjtnanten och riddaren född på sätesgården Ingsberg i Jönköpings län och Tveta härad.

1705 kom han på sitt sjuttonde år uti krigstjänst, såsom volontär vid dåvarande överstens, sedermera fältmarskalkens, högwälborne herr baron Hugo Johan Hamiltons regemente till fot, varest han 1706 avancerade till rustmästare vid Kalmar kompani. Och sedan

på desse 2 åren kunskap uti exercicier och handgrepp med mera, som till krigstjänsten hörer, var inhämtad, begav han sig år 1707 uti maj månad med en transport rekryter ifrån Sverige, till Kongl. Majt:s huvudarmé, som den tiden stod vid Posen uti Hög-Polen, varest han efter en lycklig ankomst uti september månad samma år, blev den 28 därpå följande oktober placerad såsom korporal vid generalmajorens, högvälborne baron herr Carl Gustaf Kruses tremännings regemente till häst och norra Upplands kompani, då ock armén, samt med densamma han, strax fortsatte marschen till Thorn, varest armén blev stående några veckor; men därifrån uppbröt den 20 dec, och gick över Weichselströmmen den 21 och 22, samt sedan vägen till Litauen.

År 1708 fortsattes marschen till Wilna; under marschen uti januari månad blev regnväder, att det var mycket svårt marschera, och måste armén ständigt campera; men sedan inföll köld. Under denna marsch gick svenska armén genom den långa och besvärliga masuriska skogen, där aldrig någon armé förr vågat sig fram och för den skull nu syntes vara så mycket omöjligare för den svenska, som där var intet annat än strömmar, djupa träsk och moraser, att defilera över, samt det fientliga partiet av 6000 beväpnade bönder redan förut gjorde starka förhuggningar och lagt sig i försåt hela vägen fram, varvid generallöjtnanten och riddaren, såväl som de övriga sleto mycket ont; men genom den högstes bistånd kom likväl armén, fast med otrolig möda och besvär väl igenom till Kolno. Sedan var armén och generallöjtnanten med densamma, under hela vintern i rörelse.

Från Hollovzin till Poltava

Samma år den 20 juni befordrades han till kompanikvartermästare vid ovannämnde generalmajor baron Kruses regemente och norra Upplands kompani. Och strax därpå nämligen den 4 juli bevisade den bekanta aktionen med ryssarna vid Hollovzin ej långt från Mobilow i Litauen där ryssarne blevo slagna. Denna seger är så mycket gloriösare som fientliga armén var ej allenast mångfaldigt större än den svenska, utan ock innehade de största fördelar av campementets situation, varemot högstsallig konung Carl måste med sin armé vada till fots över Wabisströmmen, och det därvid å ömse

sidor belägna moraset, med kappan på axeln samt musköten och värjan över huvudet, vilket var för generallöjtnanten och trupperna en svår fatigue.* Ut i augusti föreföllo med ryssarna åtskilliga skärmytslingar, varvid han var tillstädes. Hela armén kom ut i augusti in emot Kiow, då armén stod 14 dagar stilla, men därefter uppbröt ut i september och tog marschen något tillbaka och sedan på sidan genom den grymma 18 mil långa masuriska skogen till Ukraina åt Starudub. På denna marsch måste både folk och hästar till stor myckenhet av hunger och stadig marsch både natt och dag sätta livet till; då generallöjtnanten blev av en kosack genomstungen ut i högra benet, och råkade ut i stark sjukdom, att han hölls vid sängen och fördes hela marschen på en gammal kosackvagn, samt blev under sjukdomen av calmuckerna berövad allt sitt ekipage utom det lilla han hade under sig i vagnen.

Uti oktober kom armén över skogen till Ukraina, varefter den måste campera ut i ängar eller trädgårdar, i brist på hus, dem ryssarna, som lågo där när i landet uppbränt. Under denna marsch till Ukraina föreföllo åtskilliga skärmytslingar, dem regementet hade med åtskilliga fientliga partier. Ut i Ukraina fortsattes marschen i november till staden Romna, där konungen stannade den 18 november och trupperna blevo ut i vinterkvarter förlagda, för den starka kölden, som då påstod; men emedan ryssarna oroade och ville attackera dem i kvarteren, måste de därutur medio av december åter uppbräta att följa dem; fast vintern den tiden var så stark, att många människor förfröso både händer och fötter, samt ansikten, näsa och öron; då och en stor del av armén fröso till döds, så att ryttaren och soldaten som han marscherade, föll omkull och var död.

Följande året, 1709, ut i januari, marscherade Kungl. Maj:t med trupperna år ryska gränsen. Den 7 jan. företogs stormning, varvid generallöjtnanten och var, och den 8 dito uppgavs till svenske fästningen vid Niepern Weprik för vilken likväl förut mycket folk och kända officerare stupat, men konungen erhöll dock där ryska garnisonen till fångar. Därefter var generallöjtnanten ut i olika skärmytslingar med ryssarna, till dess han den 11 februari bevistade de svenskes action mot ryssarna vid staden Krasnacut, varifrån de efter skarpt fäktande måste giva vika. Ut i detta vapenskifte blevo

* fatigue=trötthet, tröttsamt arbete.

många kända officerare av Kungl. Majt:s drabanter slagne. Därefter vände konungen, för det infallne mildvädret, tillbaka till Ukraina, och uppbrände under vägen varande ryska byar; då var generallöjtnanten alla dagar commenderad att bränna; under denna arméns marsch under sistnämnda månad, gingo alla strömmar upp, varigenom en del av kavalleriet drunknade emedan de kommo under vattnet, i det de redo på isen, så att konungen och armén utstod obeskrivliga svårigheter att komma tillbaka, för det myckna vattnet, som i hast blev i strömmarna Merla och Worskla. Omsider förlades armén uti ståndkvarter uti Ukraina, ej långt från Pultava, så att alla regementen lågo runt omkring fästningen, där de blevo stående 3 månader.

Den 9 maj bekom generallöjtnanten Kungl. Majt:s nådigaste fullmakt, daterad Budisin, att vara cornett vid överstelöjtnantens kompani af generalmajoren baron Kruses tremännings regemente.

Sedan ett starkt parti af 1200 ryssar i medio af januari på annat ställe, än där generalmajoren Kruse stod efter rapport, att de skulle komma, nedergjort de svenskes vakt samt gått över Worskla strömmen, och återtagit i staden Staraschansara de uti Weprik tagna och där förlagda ryska fångar till 1300 man, vilket att förhindra, generalmajor Kruse med dess detachement väl uttryckt, men fåfängt, emedan han för nämnda orsak ej råkade ryssarna, så camperade detta detachement, vid vilket generallöjtnanten även var, uti 8 dagar vid nyssnämnda stad, varefter det marscherade till armén, som stod vid Pultawa, och blev där en tid stående, varunder en och annan rencontre,* då generallöjtnanten var på fourageringar** och patruller, föreföll mellan de svenske och ryska partier.

Slaget vid Poltava och flykten till Turkiet.

Den 27 juni om aftonen bekomma alla regementen order till batalj och bröto upp kl. 1 om natten, samt begav sig tillsammans mitt för fiendens front.

Den 28, så snart solen uppgick, begyntes den bekanta och slutligen olyckliga actionen vid Pultawa, uti vilken generallöjtnanten ock var. Ehuru ryssarna sköto med sina stora stycken; så hade dock de svenske i början överhanden och intogo några skansar; men sedermera efter skarpt fäktande av fiendens myckenhet blevo på flykten slagna. Uti denna action förde generallöjtnanten standaret och blev

skjuten genom livet af en karbin eller muskötkula, som gick in på sned vid gehängsöljan och ut genom hans högra sida. Efter actionen tog armén sin reträtt till bagaget och sedan marscherade till Nieperströmmen, varest den blev stående; men Hans Kungl. Maj:t med några trupper och de blesserade officerarna gingo den 30 juni över nämnda ström vid en liten skans Perewolotjna benämnd: då generallöjtnanten ock följde med Hans Kungl. Majt.

Sedan fortsatte konungen sin marsch över en stor ödemark åt Bugströmmen, på vilken trupperna och generallöjtnanten uti fem dagar intet kunde bekomma något till mat och intet annat till dricka än fult svart kärrvatten, och därav fanns ändå så litet att generallöjtnanten betalade en drick sådant vatten med två caroliner* till den, som det förskaffade; därjämte var där om dagen en odräglig hetta och solen brände så starkt, att huden lopp tillsammans, varest någon fläck fanns, som ej blivit betäckt; men om nätterna var där så kallt, att man med stor möda kunde bärga sig för köld, så att om dagen hettan och om nätterna kölden dem besvärade.

Generallöjtnanten var dessutom mycket plågad av nyssnämnde blesstyr, emedan han ej kunde få någon fältskär, som gav sig tid honom förbinda, utan måste han plocka malört och stoppa i blessyren, att därmed hålla den ren från maskar, som eljest under hettan hade däruti växt. Efter en i sådant tillstånd utstånd den svår marsch, kommo de äntligen den 5 juli till Bugströmmen på turkiskt territorium vid pass en mil från fästningen Oczakow; då den uti fästningen commenderande paschan ej strax ville dem emottaga, utan de måste uti 2:ne dagar bliva på den sidan strömmen, varifrån de kommit; dock ankommo strax turkar till dem med proviant, fast de den dyrt måste betala såsom för ett stycke av en skorpa 2 caroliner, för några marker kött 4 å 5 caroliner, ja till en specie ducat, och för ett stop vin 10 riksdaler. Efter dessa 2 dagars förlopp tillstadde turkarna dem överbarten, men emellertid hann fienden på dem och borttog det mesta manskapet, att allenast några kommo över med Hans Kungl. Maj:t, ibland vilka generallöjtnanten och var.

Enär så många hunnit över berörda ström, som kunde komma, fortsattes marschen inunder staden Oczakow, där Kungl. Maj:t och alla svenska blevo väl och med all honneur emottagna. Därifrån marscherade Kungl. Maj:t och sviten över den andra ödemarken åt staden Bender, och förut passerades Nieperströmmen, och uti juli

* carolin = ett mynt.

månad ankom konungen med sin svit till Bender; vid ankomsten dit blev Kungl. Maj:t och dess svit och mycket vänligt emottagna, och slog läger strax under staden på en grön plats, som var allt omkring med vackra träd beprydd, varest konungen sedan blev stående.

Uti september comenderades generallöjtnanten att vara vid dåvarande herr översten Silfwerhjelm's parti, och därpå göra tjänst, emedan den delen hade ständig vakt vid Kungl. högkvarteret där han allt stadigt förblev intill den 11 i december 1710 då av Hans Kungl. Maj:t själv, nu avledne generalmajorerne Anders Gangelfeldt och Christoffer Freudenfeldt samt generallöjtnanten blevo commenderade, att följa dåvarande översten, sedermera han excellensen högvälborne greve Sven Lagerberg, på beskickningen till tartarernas Chan* i Krim, vilket doctor Norberg uti högstsalig konung Carl XII historias 2:dra del pag. 94 § III förbigått men uti företalet till denna historia pag. XVII erinrat och intagit.

Tartarernas vinterfälttåg mot ryssarna.

Från Bender anträdde till Krim den 14 december åt Oczakow, då förenämnde passerade genom en ödemark, efter turkisk räkning av 24 timmar, som är efter svenskt beräkningssätt 16 mils väg. Sedan foro de från Oczakow till gränsen av Krimiska Tartariet, fästningen Pericop 36 timmar eller 24 mil, varest åter intet annat var än ödemark, och kan vid berörda gräns ingen människa komma fram, som icke måste där passera genom en port. Vidare fortsattes resan till huvudstaden i Krim, Bacciserai, dit de ankommo den 27 december, och strax därpå fingo audiens hos Chanen, vilken dem med stor hövlighet bemötte och av hans excellens de från Kungl. Maj:t honom sände presenter. Emedan krig emellan Ottamanska riket och ryssen då var förklarad; ty gjorde Tartar Chan anstalt till vinter campanj emot ryssarna, till vilkens beivande greve Lagerberg och generallöjtnanten med de övriga 2:ne måste göra sig färdiga.

År 1711 den 4 januari bröt Tartar Chan upp från Bacciserai uti strängaste vintern med en armé uti 3 flockar, tillhoppa över 90.000 man, och gick den delen som de svenske följde, åt Pericop, vilka sistnämnde tågade d. 5 efter honom, och den 10 januari fortsattes marschen från Pericop till ryska gränsen åt Ukraina, dit måste generallöjtnanten med de övriga också marschera över en stor öde-

* Tartar Chan = tartarhövding.

Karolinskt artilleri på marsch. Bilden tagen ur "Karl XII på slagfältet".

mark, vilken var åtminstone 200 timmar eller efter vår räkning 150 mil lång varest intet annat syntes än himmel och jord, som den tiden var med snö betäckt och var där obeskrivligen sträng köld både natt och dag. I början hade de väl några små tält med sig, men sedan hästarna voro av hunger döda, måste tälten brännas upp och folket bärga sig, huru de kunde.

Då måste de om nätterna under bar himmel göra sig kulor i snön och däruti ligga. Som oftast var där ingen ved och intet vatten att få, utan måste de skära upp gammalt gräs, därmed göra eld och smälta snö, att släcka sin törst. Ut i denna ödemark räckte deras marsch till den 9 februari, då de ankommo till ryska gränsen och gingo på 4 mil när till Pultawa i Ukraina, därest tartariska armén intog 5 små städer; vid namn Wolna, Rowiwodola, Stariwodola och Meritwi samt Hanarowa; Rowiwodola och Stariwodola gävo sig med ackord, så att de blevo fria för tartarernas plundrande; men utur de övriga som med stormande hand intogs, bortförde tartarerna folket både stora och små uti trældom, samt uppbrände städerna; varefter med ett byte av mer än 60.000 själar samt boskap och hästar. Tartar Chan vände om tillbaka åt Krim över sistnämnda ödemark.

Då deras proviant blev all, måste de svenske leva uti 3 veckor utan bröd och salt, låtande sig nöja med litet vatten och mjöl, samt ibland måste taga ett stycke av en slaktad häst till godo. Efter en så svår vintercampanj, under vilken generallöjtnanten med de övriga

svenske utstått en obeskriflig nöd både av hunger och köld, i det de och han från fälttågets början den 10 jan. till dess slut den 25 mars över 10 veckors tid aldrig lågo under något tak, utan under bar himmel, kom han och de andre svenske den 24 mars till Pericop och fortsatte resan till Bacciserai, varest de förblevo och ånyo sig ekiperade till sommarcampanjen, emedan både hästar och bagage som de haft under vintercampanjen var förlorat. Det var ett stort under, att generallöjtnanten eller någon annan från denna vintercampanj kunde komma med livet tillbaka, helst till slutet intet fanns att vederkvicka och uppehålla livet med.

Turkarnas och tartarernas fälttåg mot ryssarna sommaren 1711.

Den 31 maj bröt generallöjtnanten och de svenske åter upp till sommarfälttåg med tartariska armén. Marschen ställdes åt Pericop och fortsattes åter över ödemarken till Oczakow, samt sedan över en annan ödemark åt Polanka och vidare till Prutströmmen, varest den talrika turkiska armén stod. Den tartariska armén, vilken greve Lagerberg och hans svit åtföljde, var över 100.000 man. Härstädes föreföll mellan turkarna och ryssarna en action, då ryssarna blevo överbunna och innestängda vid Prutströmmen samt tvungna att göra med turken fred, vilket skedde med penningars tillhjälp; dock utan ringaste förmån för konungen av Sverige.

Freden slöts den 11 juli, varefter ryska armén strax bortgick, men turkiska och tartariska arméerna blevo någon tid vid Prutströmmen stående.

Under denna tid blev generallöjtnanten 2:ne gånger av översten greve Lagerberg skickad från Prutströmmen som express till Bender med brev till Kungl. Maj:t från Tartar Chan och översten, med vilka han riktigt kom fram och fick svar från konungen tillbaka; dem han till tartariska lägret vid berörda ström återförde; men första gången var underkastad fara av stråtrövarepartier, fast han dem genom Guds försyn undvek, och andra gången, ehuru han till sin säkerhet hade erhållit Tartan Chans respass, måste likväl vidkännas svårigheter att komma fram, emedan storvisiren, Mohamet Baltasie Bascht, av något missförstånd emellan konungen och honom, för de svenske alla vägar och skjuts förbjudit, varigenom generallöjtnanten utan avseende på Tartar Chans resepass, blev uti en liten stad

Causchan anhållen, vilket strax genom brev konungen vid handen gavs, då tvenne hästar från konungens stall honom skickades, med vilka han hjälpte sig fram, till dess han åter hann till överste Lagerberg igen vid Prut, hos vilken han sedan stadigt var, tills herr översten och de alla som med honom voro, fingo order, att återkomma till Bender, dit de anlände i medio av oktober, då berörda commendering var slutad och generallöjtnanten vid Bender blev stilla.

Uti medio av maj 1712 blev generallöjtnanten av Kungl. Maj:t commenderad att resa till Krimiska tartariet, och svenske ministern i Bacciserai, herr general majoren Otto Wrangel, med 1000 ducater, att där avhämta 49 fångar, som voro dit ankomna, vilka från Assow rymt från ryssen. Generallöjtnanten reste fram vägen ifrån Bender till Oczakow och Pericop samt sedan till Bacciserai över de förut omtalade ödemarkerna. Samma väg måste han ock uti juni månad gå tillbaka med manskapet, vilket efter återkomsten till Bender, Kungl. Maj:t själv översåg och förhörde var karl varifrån han kommit och huru han från ryssarna blivit fri. Därefter var generallöjtnanten stadigt vid Bender.

Kalabaliken vid Bender.

Uti januari månad 1713 begyntes en oenighet mellan Tartar Chan tillika med den i Bender commenderande seraskier Pashan Esmael och Kungl. Maj:t för de ville att konungen skulle bryta upp och gå ur Turkiet, varvid de väl skolat honom escortera; men de hade gjort complott med Hans Maj:ts fiender, som dem givit en stor summa penningar, för det de skulle leverera konungen med samtliga de svenske uti deras händer; och som detta förräderiet blev Hans Maj:t kunnigt, så ville konungen ingalunda begiva sig från Bender, utan blev här kvarstående, varöver Tartar Chan och Paschan blevo så förtretade, att de sammandrogo en anseelig armé av tartarer och turkar, med vilken de kommo till Kungl. högkvarteret, där generallöjtnanten tillika med de övriga svenske voro.

Denna belägring begyntes den 11 och 12 januari och påstod till den 1 februari, då de dem attackerade på det sätt att den 31 januari med avsikt att storma konungens läger och hus, häftigt kanonerades mot huset, dock drogo de sig om aftonen bort, emedan janitscharerna* ej ville efterkomma Paschans order att gå på de svenske; men föl-

* janitscharer = turkiska fotsoldater.

jande natten bestack han dem med penningar och lovade allt det till rov och byte, som de svenske hade, samt att giva dem 10 riksdaler för var karl de togo, varigenom de låto sig av penningarna bedraga, och återkommo som nämnt är vid middagstiden, den 1 februari, och strax attackerade samt inkommo uti vårt läger. De voro i så stor myckenhet, att de i största hast borttogo de svenske, utan allenast några få man, som voro kvar, och vilka retirerade sig uti konungens hus, varest konungen sig tappert värjde till aftonen kl. 6, ehuru häftigt turkarna attackerade både med styckeskott och bombers kastande; men omsider fingo tartarerna eld uti huset, då Hans Kungl. Maj:t måst giva sig ut på fältet och turkarna som aktade därpå, strax togo konungen och förde Hans Maj:t till den commenderande gerasier Pashan och sedan med honom på slottet i Bender.

Således voro nu både konungen och alla svenske hos tartarerna och turkarna uti arrest, samt allt vad generallöjtnanten och de övriga ägt, blev dem fråntagit, så att ingen fick behålla det ringaste.

Konungen blev på slottet till den 6 febr. då Hans Maj:t, emedan han var sjuk, lade sig i en vagn, klädd med rött kläde, för att resa till Adrianopel, varest turkiske kejsaren då var; med Hans Maj:t följde en svit av 50 officerare och betjänte. De övriga svenske måste alla under generallöjtnanten herr baron Axel Sparres commando bliva kvar vid Bender, varest generallöjtnanten ock var. De blevo alla den 9 februari lösa ur turkarnas arrest, dock utblottade på kläder och penningar till nödigt uppehåll och kommo åter att stå omkring Bender uti sina, av kalabaliken ruinerade hus.

Queckfeldt underhandlar med turkarna.

Uti april blev generallöjtnanten, såsom kunnig i turkiska språket commenderad att alltid bliva hos nyssnämnde generallöjtnant baron Sparre och åtaga sig, att för de svenskes under hans befäl kvarlämnade manskaf, hos turkiska köpmän upplåna penningar till underhåll, vilken commission han måste behålla, så länge han var vid Bender, och hade därav ett obeskrifligt besvär; varjämte honom och blev ålagt och ombetrott att beställa och styra om allt det, som eljest kunde förefalla mellan turkarna och de svenske; varvid jämväl föreföll svårigheter samt oändeligt omak, efter som mest var dag något sig tilldrog, så hos den commenderande Paschan, som hos Janitscha Agan; han kunde därför ingen dag eller timme för sysslor-nas trägenhet disponera sig själv.

Uti augusti månad, då pesten begynte starkt gå vid Bender och jämväl bland de där varande svenske, av vilken svåra sjukdom också många av dem satte livet till, föll generallöjtnanten och i slutet av augusti uti densamma och låg uti denna farliga sjukdom med otrolig hetta och smärta sex veckor, dock genom Guds nådiga hjälp och god uppvaktning av fältskärare samt andra, varibland de flesta

voro turkar, kom han åter till hälsan, att han den 10 okt. förmådde gå ut. Efter hälsans återvinnande måste han åter fortfara med att anskaffa penningar och till den ändan vid Bender kvarbliva.

I medio av juli 1714 var generallöjtnanten med generalen, baron Sparre, uti Hookisla hos den nya Tartar Chan, att anhålla om oxar för det gemena folket, vilka ock erhöles.

Medio av september åtföljde han herr generalen till Tartar Chan, då av honom avsked togs och tacksägelse avlades, för det de hade varit uti deras land, varefter de strax till Bender återkommo.

Hemfärden

Den 3 september 1714 täcktes Kungl. Maj:t nådigast giva generallöjtnanten fullmakt, dat. Demotica, uppå första löjtnantbesällningen vid Smålands Kavalleri och Livkompani. Den 26 sept. kom order, att de skulle bryta upp, och från Bender bortmarschera. Den 28 dito tog general Sparre avsked av Pashan och Janitschar Agan; vid vilken audience generallöjtnanten och var tillstådes. Samma dag, eftermiddagen, marscerade de ifrån Bender, togo vägen genom Moldau och Wallachiet till Pitest, varest de träffade Hans Kungl. Maj:t och blevo där 14 dagar stående. .

Uti november fortsattes marschen in uti Siebenburgen åt Cronstadt; vidare därifrån åt Ungern och staden Ofen och sedan till Tokaj, varest dröjdes 2:ne dagar; vidare fortsattes marschen genom Ungern till Wien, därifrån till Ingolstadt uti Beijern, varest general-Sparre och de i hans följe varande samt generallöjtnanten besågo uti Arsenalen den apelgrå hästen, som blev skjuten undan högtsal. Konung Gustaf Adolph, då han belägrade Ingolstadt och en gång red utomkring vallen. Denna häst stod så frisk som vore skinnet nyss avtagit; det är överdragit på en häst av trä. Marschen fortsatte genom Beijern år Nürnberg sedan åt Hessen Cassel, där trupperna rastade 8 dagar; och år 1715, vidare genom flera tyska orter och furstendömen till det Lüneburgska, och sedan genom Mecklenburg samt äntligen till Pommern och den 17 mars till staden Stralsund, varmed detta 300 mil långa tåg var ändat.

Uti april blev generallöjtnanten därifrån commenderad till Sverige och den 22 i samma månad gick till sjöss på postjakten ifrån Stralsund, samt passerade med stor fara den danska skeppsflottan, varförutan under denna sjöresan en häftig storm påkom, att han och de

Pashan möter Karl XII. Efter ett tryck ur en fransk bok.

på jakten voro, hade så när blivit förgångne; dock kommo de omsider den 29 april uti land vid Ystad, då resan strax fortsattes till Jönköpingsorten dit generallöjtnanten uti maj månad anlände.

Fälttåget mot Norge 1716

Den 10 okt. befordrades han, genom Kungl. Maj:ts nådiga fullmakt, daterad Pudebusch på Rügen, till ryttmästare vid Smålands Kavalleri och Jönköpings kompani, och blev vid mötet i Vrigstad den 5 dec. kompaniet föreställd. I medio av mars 1716 fick Smålands Kavalleri order att marschera till Norge, dit generallöjtnanten och medföljde. Det samlades i Jönköping och den 2 april begav sig på marschen åt Vänersborg dit regementet den 15 april ankom då det paraderade för dåvarande Hans Höghet Prinsen av Hessen* Cassel, samt fortsatte marschen samma dag åt Uddevalla, där det blev stående till den 23 i samma månad, då det uppbröt och marscherade åt Hennings-dalen, där det måste utan brygga gå över strömmen, varvid några man av regementet drunknade, och sedan ankom det den 25 april till passet Edingsund.

Som de danske där stodo för de svenske och med häftigt kanonerande, varav några hästar och karlar skadades, förmente dem överfarten, så togo de en annan väg, då de danska drogo sig in uti fäst-

* senare Fredrik I

ningen Fredrikshall, den regementet om aftonen marscherade förbi. Vägen var så svår de följande dagar, i det trupperna måste marschera över höga berg upp och neder samt sank mark genom tät skog däremellan, så att de inte kunde passera mer än en man högt; varför om fienden hade tagit sin tid i akt, hade aldrig en man kunnat komma fram. Efter stort besvär anlände dock generallöjtnanten och manskapet lyckeligen till orten Torpum, den 30 april, varefter konungen kom till regementet med de trupper, Kungl. Maj:t haft med sig i Christiania.

Den 1 eller 2 maj marscherades till Fredriksstad, där regementet blev stående vid kyrkan Sjöberg till den 9 dito, då Kungl. Maj:t vid ankomsten dit tog 100 man och alla officerare med sig, marscherande till Hofslund, att där attackera de danske, vilka dock, när de blevo de svenske varse, drogo sig över strömmen Glommen, att de svenske där ej fler bekommo än 40 man med 2 officerare fångne, vilka vid truppernas ankomst gävo på dem en liten salva, varav några man och hästar vid Bohuslänska kavalleriet blevo skadade.

Den 10 maj ställdes marschen ifrån Hofslund till Borgo, en halv mil ifrån Fredriksstad där de svenske blevo uti läger stående.

Denne campanjen blev mycket svår, först därför att generallöjtnanten med de övriga hade en trågen strapats med vakter på många ställen, emedan fienden stod uti staden och på andra sidan strömmen, att de ej voro en timma säkra för hans anfall, vilket ock erfors, i det han som oftast med sina kanoner sköt på de svenskes patruller och poster vid förvakter och posteringar, varav både folk och hästar skadades; och därefter, emedan här ej heller några livsmedel stodo att få, varken för penningar eller eljest, eftersom allt folket, som i landet bodde, var undanflyktade med fienden; utan allt vad de skulle hava måste dem tillföras från Uddevalla, varigenom de under tiden måste betala för ett litet bröd 20 öre silvermynt, 1 mark fläsk 10 öre dito mynt; för en kanna slätt brännvin 3 dal. 24 öre, in summa: allt var otroligen dyrt, och kunde intet bröd fås för penningar, så att i lägret var en stor hunger.

Så länge denne campanjen varade på den danska sidan; fingo de aldrig varken natt eller dag kläda av sig sina kläder, och räckte detta till dess de kommo tillbaka i Svenska Norriget som skedde uti juli månad då sedan generallöjtnanten med Smålands kavalleri gjort en marsch mot skånska gränsen emedan ett anfall på Skåne av

danska och ryska trupper befarades. Regementet marscherade hem till Småland och förlades uti ståndskvarter till hösten då det fick åtskiljas till ryttarnas rusthåll. Oaktat vad förmålt blivit äro dock härvid icke omrörde de många tusende besvär generallöjtnanten uti den norska campanjen måste utstå.

Fälttåget 1718 och Karl XII:s död.

Uti okt. 1718 blev generallöjtnanten åter commenderad till Norge att göra vintercampanj. Den 12 okt. förordnade Kungl. Maj:t honom till dess livdrabant (under vilken tid allenast ryttmästare och kaptenen därtill togos.) Den 23 i samma månad mötte honom i Jönköping Kungl. Maj:ts brev och fullmakten, daterad Strömstad, med order att begiva sig till Uddevalla, där han mötte drabanterna och den nyligen upprättade livskvadronen, av vilken Kungl. Maj:t anförtrodde och befälde honom commendera en trupp, den han d. 1 nov. följde in i Norge under generalmajoren Hjertas befäl, Marschen var väl besvärlig, för vägarnas svårhet men då fingo trupperna där nog underhåll och förplägning.

Marschen fortsatte till den 11 nov. då de kommo i ståndskvarter i Askims och Idsbergs socknar, varest bekommos tillräckliga livsmedel. Vid Fredrikshall, vilken Kungl. Maj:t belägrade och var där själv uppkom en stor brist på livsmedel. Under belägringen arbetades ständigt på löpgravar och batterier, vilka voro mest färdiga när Hans Maj:t Konung Carl XII blev, till hela rikets olycka, den 30 nov. detta år, om aftonen kl. mellan 10 och 11 uti löpgraven skjuten genom huvudet med en falkonettkula, varpå belägringen strax upphovs och armén fick order att marschera till Sverige.

Generallöjtnanten med sin trupp bröt upp ur kvarteren den 7 dec. och de togo marschen till Sverige uti djupa och elaka vägar samt under brist på underhåll; då Smålands kavalleri gick hem till sin ort; men generallöjtnanten med berörde livskvadron tågade till Västmanland, varest de blevo till uti juni 1719, då campanjen begyntes mot ryssarna vid Stockholm, varest de voro med en stor magt och gjorde mycken skada i sjökanten med brännande så på städer som byar. Denne campanjen bevistade generallöjtnanten jämväl och därunder måste utstå stor fatigue samt mycken brist på proviant, och lyktades den uti början av september, då ryssarna gingo tillbaka till Åland.

År 1720 gjorde generallöjtnanten åter med livskvadronen campanj mot ryssarna.

Den 17 nov. blev generallöjtnanten av Högstsal. Konung Fredrich förordnad till corporal vid dess livdrabantkår. Efter 23 års tjänstgöring vid benämnda kår i samma syssla erhöll han den 23 mars 1743 överstelöjtnants fullmakt med heder, rang och tour ifrån den 27 maj 1723. Den 2 sept. förordnades han till adjutant uti Kungl. Livdrabantkåren.

Uti januari månad 1746 vid vår nu regerande Allernådigaste Konungs höga födelse den 24 januari och därpå följande döpelse-act har generallöjtnanten, såsom då varande adjutant vid Kungl. livdrabantkåren uppvaktat vid Kungl. Hovet då mycken möda och besvär honom tillföll. Den 12 mars avancerade han till löjtnant vid nämnda kår och den 24 i samma månad uppdrog Kungl. Maj:t honom överstelöjtnantbeställningen vid Jönköpings Läns regemente.

Nordskogen

av Eskil Lago

I mitten av sept. 1978 var grävskopan i full gång med att riva den gamla affärsfastigheten Nordskogen. När detta var gjort var också ett gammalt hus med anor utplånat för alltid. Det byggdes 1895 av torparen på Nordskogen Anders Johan Johannisson och hans hustru Hedvig Wilhelmina.

Johannisson, som senare kallade sig Johansson, hade från 1865 varit torpare på Nordskogen, ett dagsverkstorp under Göransberg. Torpstugan låg på andra sidan vägen, något söder om det nu rivna huset. Hedvig Wilhelmina som hade affärssinne började förmedla varor från handelsmän i Jönköping till kunder i omnejden och främst till familjerna vid Stensholms Papperbruk. Affärslokalen var en kammare i torpstugan.

Då rörelsen såg ut att ha framtiden för sig så beslöt Johannisson och hans maka att lämna torpet och bygga ett hus som bättre motsvarade tidens krav som handelsbod. Huset byggdes i två våningar

Nordskogen 1911

och mot norra gaveln uppfördes affärslokalen i en våning med anslutning till boningshuset. Speceri- och korta varor var huvudsortimentet.

Med den penningknapphet som rådde bland kunderna vid denna tid kunde det bli ett problem för en affärsman att få betalt för inköpta varor. Kredithandel var vanligast. I en stor bok där varje kund hade sitt konto antecknades inköpen och den restsumma som blev kvar. Efter avlöningsdagen vid ortens industrier gjordes hembesök för indrivning av skulden. Avbetalning skedde oftast i små belopp varför kunderna sällan blev skuldfria. Detta var en vanlig metod bland samtliga affärsmän i socknen, att gå runt i stugorna för inkassering. I detta arbete hade Johannisson och hans hustru god hjälp av sina barn. De hade sex söner och tre döttrar som alla från tidiga år fick lära sig arbeta.

Affärsrörelsen vid Nordskogen övertogs senare av sonen Gustav Andersson. Efter en tid byggde denne fastigheten Annedal i Pettersberg och verksamheten vid Nordskogen överlämnades till svågern Rickard Andersson, som var gift med Gustavs syster Albertina.

*Konsums första affär vid Nordskogen. Transportören Aug. Bergqvist lämnar ett lass varor till Bertil Jönsson. Vid sparkstöttingen Hugo Lönn och Oskar Lago.
foto: Arvid Sjöberg.*

Anders Johan Johansson och hustru Hedvig Wilhelmina med söner och döttrar 1912.

År 1923 uppträdde Konsum Union som intresserad av fastigheten och en försäljning till Konsum kom till stånd detta år. Konsum hade här speceri- och diverseaffär, samt någon dag i veckan charkuterivaror.

Förste konsumföreståndaren var Arvid Sjöberg. Efter något år efterträddes han av Valter Stenholm som hade Bertil Jönsson som medhjälpare. Varutransporterna skedde med hästskjuts. Kredithandel förekom även under Konsums tid, däremot ingen indrivning genom hembesök. Efter en tid inreddes bottenvåningen till affärslokal och den förutvarande blev lagerutrymme. År 1950 såldes fastigheten till Gustav Dahlqvist från Huskvarna. Efter hans tillträde användes byggnaden mest som bostad men även bageri och billackering förekom under viss tid.

Som redan är nämnt var torpet Nordskogen ett dagsverkstorp under Göransberg och anlades någon gång under 1700-talet. Den förste torparen hette Måns Jönsson och hans hustru Kirstin Jonsdotter. De brukade torpet fram till 1760.

*Nordskogens ladugård
byggd 1914, rivet 1968.
foto: S. Klintin.*

Stugan var i två våningar och från 1878 uthyrdes andra våningen till Hakarps kommun för 35 kr. om året och användes som lokal för småskola. Skola hölls här till 1890 då det första huset vid Nordskogens skola byggdes. Efter 1895 då Johannisson flyttade lades jorden under gårdens eget bruk och stugan uthyrdes. Den revs 1914.

År 1911 avstyckades ett jordområde av 22,9 hektar som köptes av ovannämnda Gustav Andersson, och bildade en egen jordbruksfastighet med namnet Nordskogen. Nytt boningshus och ny ladugård byggdes. Den senare var placerad där vi nu kan läsa gatunamnet Södra Hasselgränd.

Jorden brukades några år i arrende av ägarens bror Aron Andersson. I början av 1920-talet lämnade han arrendet och gården såldes till lantbrukaren Ragnar Danielsson från Öggestorp.

Senare kom Nordskogen i kommunal ägo och viss areal avstyckades till byggnadstomter. Under 1950- och 1960-talen förekom en livlig byggnadsverksamhet och i dag är största delen av den mark, som tillhörde Nordskogens torp och gård, bebyggd med radhus och egna hem.

Källor:

- I. Meurling: Hakarps Krönika årg. 1955, sid. 41.
- L. Söderqvist: Hakarps Krönika årg. 1953, sid. 23.

Sockenmagasinets stipendium till Gösta Eklöf

av Lars Hakeman

Midsommardagen 1979 utdelades Hakarps Sockenmagasins stipendium i samband med friluftsgudstjänst vid Lundaberget. Tillfället var väl valt eftersom stipendiaten Gösta Eklöf är känd som en varm anhängare av såväl kyrklig verksamhet som av friluftsliv.

Styrelsens motivering för val av stipendiat framgår av diplomets text och har följande lydelse:

Stiftelsen Hakarps Sockenmagasin visar härmed sin erkänsla och tacksamhet för insatser avseende arbete med och för bygdens ungdom.

För den skull ihågkommer stiftelsen i dag GÖSTA EKLÖF med tack för en mer än 40-årig verksamhet i sektioner och styrelse i Idrottsklubben Hakarpspojarna.

I år då IK Hakarpspojarna firar sitt 50-årsjubileum fann styrelsen det vara lämpligt att utdela sitt stipendium till en av klubbens duktigaste och flitigaste ledare.

Gösta blev medlem i Hakarpspojkarna 1934 och har under dessa 45 år hängivet arbetat med all den verksamhet som klubben bedriver. Inga arbetsuppgifter har varit honom främmande. Lika briljant som Gösta har representerat klubben inför myndigheter, idrottsförbund och pressen, lika entusiastiskt har han arbetat med tränings-tävlingar, motionsverksamhet och annan verksamhet som inte väcker någon större uppmärksamhet.

Gösta Eklöfs insats som tävlingsledare för välarrangerade terräng-löpnings-SM våren 1979 skulle ha kunnat utgöra en strålande klimax för hans mångåriga ledargärning, men Gösta fortsätter klubb-arbetet lika energiskt — eller kanske ännu mera energiskt nu sedan han blev deltidspensionär.

Hakarps Sockenmagasins stipendium gick denna gång till en synnerligen välförtjänt idrottsledare.

Barndomsminnen från Egna Hem

av Arvid Bergström

Hakarps Krönika har fått sig tillsänd nedanstående bidrag, författat av Arvid Bergström, som från sitt sjätte till sitt tjugoförsta år bodde på Egna Hem i Hakarp. Hans föräldrar var K. A. Bergström, under 20- och 30-talen välkänd kommunalpolitiker i Hakarp, och Alma Bergström.

Att Arvid Bergström, trots att han lämnade Hakarp vid så unga år, ej har glömt sin barndomsbygd och dess människor framgår av dessa trevligt och humoristiskt berättade barndomsminnen. Han har för övrigt alltid haft livliga kontakter med sina här bosatta släktingar. Genom dessa har han kunnat följa med vad som hänt i bygden, liksom även genom Hakarps Krönika, som han säger sig livligt uppskatta.

Bergström bor nu i Skövde, men har tidigare under många år varit lantbrukare i Skultorp nära denna stad.

Kanske finns det flera hakarpsbor i förskingringen, som detta bidrag kan inspirera till att berätta om vår bygd och dess människor i gamla tider. De är i så fall välkomna.

Jag var i tioårsåldern och bodde på Egna Hemsområdet. Ängen med sina klätterträd och smultronställena låg lockande nära. En skolkamrat, som jag vill kalla Acke, var min närmaste granne. Han var ett år äldre än jag och hade med föräldrarna kommit flyttande från landsbygden. Att vi gick i samma klass berodde på att han var kvarsittare. Ett omilt öde hade så bestämt och sanningen att säga var Acke inte något klart skinande ljus i skolan. Han betraktade skolan som något nödvändigt ont som man måste dras med. Om Acke var dålig i skolan så var han så mycket mer duktig i praktiska ting.

Av en barkbit kunde han illa kvickt tälja till en båt med kajuta och allt. Han hade så många saker i sitt huvud och tänkte kanske lite för mycket på sina kaniner hemma i trädgården eller på bålgetingarna i åkare Spångs hage. Vår utmärkte lärare Karl Sjökvist kände väl till Ackes lilla svaghet och dök på honom med en fråga

då och då, som Acke inte var beredd på, och svaret blev givetvis alldeles uppåt väggarna till stor förnöjelse för hela klassen.

Ackes pappa hade en mynningsladdare hängande på väggen med kruthorn och hagelpung och allting. Acke hade i ett obehagat ögonblick hämtat muskedundret och bakom uthuset laddades geväret omsorgsfullt. Han räckte mej en plåtburk, som det stod "Kanolds Konfektyr" på, och uppmanade mej kasta den så högt jag kunde. Och så small det med påföljden att två katter flydde åt var sitt håll, grannfruns minsting vaknade ur middagsslummern och vi sprang förstås. På kvällen vågade vi oss fram och kunde konstatera att bara tre hagel hade träffat burken.

Min beundran för Acke växte dock, för han var värst i både fingerkrok och i armbrytning. Detta gjorde, att jag gärna följde med honom i varjehanda påhitt. Men när han föreslog, att vi skulle följas åt till ån nedanför skolorna i Huskvarna och sittande grensle på en plankan följa med strömmen medan vi paddlade lite med händerna, då tänkte jag, att det var bäst att fråga mor först om jag fick gå så långt hemifrån. På det viset kröp det ju fram, att vi skulle paddla "bara lite" över ån. Men då blev min snälla mor tvärarg och fräste till: "Jaså, i tänker dränka er på samma plats som grannens Hjalmar föll ur ekan och drucknade i fjol. Nej, det blir inget med det paddlandet."

Att plankan strax efteråt försvunnit från sitt säkra gömställe i vassen får väl tillskrivas de goda makterna i vår värld. Så gick några dagar och den rastlöse Acke kom, när jag matade min nya "Blå bäver"-hona med maskrosblad. Hans första fråga var: "Har du varit med om att fånga hare med snara någon gång?" Jag måste bekänna, att jag bara sett en hare på avstånd en gång. "Har du det"? frågade jag. "Det har jag så mycket varit med om" svarade Acke ganska överlägset. Jag angreps av mindervärdeskänslor och när Acke sade, att jag skulle få lära mig, hur det gick till, var jag genast med på noterna. Vi beslöt, att vi skulle gå med detsamma efter middagen dagen därpå.

På bestämt klockslag möttes vi, Acke med järntråd och tång och jag fylld av förhoppningar. Stegen ställdes mot den s k Granskogen, belägen nordost om Egna Hem. Granskogen tillhörde Hakarps Säteri och var ett omtyckt utflyktsmål för gossar i yngre tonåren, som där lekte indianer och vita. Egna Hems-bor, som var lyckliga inne-

havare av en ko, fick där släppa denna på bete mot en billig penning.

Vi närmade oss den omgivande gärdesgården och det låg spänning i luften. Plötsligt kom vi till en stätta och under den var ett hål, stort nog för en hare att krypa igenom. Acke, väl insatt i harars beteendemönster, sa med detsamma, att vi skulle sätta en snara där. Sagt och gjort.

När vi gått några steg på återvägen, råkade jag säga: "Men är det inte synd om haren, som inte kommer loss och plågas i flera timmar?" "Du skall väl inte vara dum nu", sade Acke, "tänk på Robinson Cruse, som fick sätta snaror och fällor lite varstans för att klara livhanken".

Inför sådana argument måste jag ju falla till föga och bara invänta den stund, då vi skulle bära hem en välfödd hare. Men ack, vad vi bedrog oss, ingenting gick som vi tänkt oss. Det var så, att en sextioårig man vid namn Andreas i Dungen jobbade som nattvakt vid Ebbes bruk och bodde i en liten stuga i skogen. Vid sju-tiden var han på hemväg från fabriken i Ebbes, klev över stättan

Andreas, som fastnade i harsnaran, syns här framför Dungastugan med sin hushållerska Augusta Spets.

och fick ena foten i snaran. Han föll mjukt i mossan, men bra påpälsad, som han var, kunde han inte komma loss. En fru, som skulle mjölka sin ko, hörde hans grymtande och hjälpte honom loss.

Acke och jag var i lycklig okunnighet om allt ståhej tills vi kom hem från skolan. Vid niotiden hade min mor varit i mjölkaffären. Där hade de berättat, att "di förhårdade onga" lagt ut en snara för den snälle Andreas i Dungen och att Amanda hade lyckats få loss honom. "Tänk sickna onga det finns."

Acke och jag hade gått ut för att fånga en hare. Trots snillrika beräkningar om var haren har sin gång, hade vi misslyckats. Ett par slokörade gossar tummade på att inte säga ett knyst, ty på den tiden var agan inte avskaffad, varken i hem eller i skola.

Något från Hakarp för hundra år sedan

av Gottfrid Granemyr

Av det som tidningsläsande hakarpsbor kunde återfinna i sina små tidningsblad år 1879 var det nog den stora strejken bland sågverksarbetarna i sundsvallsdistriktet, som fångade det största intresset. Tidningarna ägnade stort utrymme åt det dramatiska förloppet av denna strejk, där det hölls morgon- och aftonbön vid de strejkandes samlingar.

Konung Oscar II engagerade sig hårt i konflikten, men hann ändå med att fira sin 50-årsdag och ta emot folkets hyllningar, vilka han återgäldade genom att överlämna sex tusen kronor att användas till inköp av mat och ved åt Stockholms fattiga.

Gustaf de Laval uppfann mjölkseparatorn, och mörgnars och aftnars brummande från denna skulle sedan under många år bli en välbekant melodi för otaliga pigor på bondgårdarna i landet.

Två svenska författare åstadkom mycket rabalder: Carl Snoilsky genom att skilja sig från sin fru och August Strindberg genom sin roman Röda Rummet, där han lät åtskilliga av samtidens kändisar schavottera, lätt förklädda.

Jönköpings lasarett, som nu varit verksamt i drygt hundra år, redovisar att man under ett års förlopp haft 650 patienter och att 118 operationer utförts under året. Vårdkostnaden har uppgått till kr. 1.58 pr dag.

Möjligen inspirerade av sundsvallsstrejken igångsatte arbetarna vid Husqvarna Gevärsfaktori en egen strejk, men denna riktade sig enbart mot ortens mjölkleverantörer. Man var missnöjd med det enligt eget förmenande alltför höga mjölkpriset, 30—33 öre pr kanna. (en kanna c:a 2,6 liter). Man beslöt nu att ersätta mjölken med dricka till dess att mjölkpriset sänkts. Aktionen lyckades, snart kunde man köpa mjölk till 26 öre kannan.

Till lärare vid Huskvarna folkskolor väljes bland 50 sökande och med tiofaldig övervikt extra läraren vid Maria folkskola i Stockholm Alfred Dalin. Som vi nu vet inleddes därmed en period av nydaning som gjorde huskvarnaskolan till ett mönster för hela landet.

nera efter torparna, det lilla som uppräknas vittnar värtaligt om de karga förhållanden, under vilka dessa människor hade levat.

Torparen på Lilla Kleven, Johan Johansson bjöd ut ett par oxar, en ko, två får, två svin och tre höns. Isak Pettersson på Erikstorp ett par oxar och tre kor. Nils Karlsson-Häll på Fällan ett par stutar och tre kor, och på torpet Sjöbo, där torparens namn ej utsatts,, utbjöds två kor och ett får.

Under 1879 föddes i Hakarp 59 barn och 23 personer gick bort. 14 par ingick äktenskap. In flyttade 162 personer och ut 165. Vid årets slut fanns det 1889 hakarpsbor. Äldst är även detta år smed-änkan Sara Lund med sina 91 år, näst äldst Katarina Henriksdotter i Baggarp, och hennes man, den gamle fjärdingsmannen Sven Svensson, är äldst bland männen, 87 år. Statistikföraren antecknar som märkligt, att detta par nästkommande år kan fira årsdagen av ett 60-årigt äktenskap.

Torpvandring

av Ragnar Karlsmo

Att utflykter i hemsocknen är populära aktiviteter bland Hakarps Hembygdsförenings medlemmar råder det ingen tvekan om.

Även vid 1979 års vårutflykt, som skedde Kristi Himmelsfärds Dag, var deltagarantalet stort. Samlingsplats var denna gång gården Hulustorp där kyrkoherde Jonzon inleddde med en andaktstund.

Sedan ljudet av psalmsången klingat ut vandrade man genom blommande gullviveängar upp på höjdpartiet väster och nordväst om Hulustorp.

Inkomna på Stibbarps marker gjordes halt vid "Stibbarps hållristning". Någon har här bearbetat en sten så att den ger en tydlig bild av ett svärd, en liten fot och något som ser ut som en hästsko eller möjligen en stigbygel. Ristningarna upptäcktes på 1920-talet och fyndet är registrerat hos landsantikvariern.

Så gick färden vidare genom Stibbarps betesmarker och in på Vassarps domäner. På slutningen mot den djupa dalen utvisade en riklig förekomst av blommande pärlhyacinter var backstugan Gropen en gång stått.

Här fick deltagarna i utflykten ta del av berättelsen om Cajsa som en gång i tiden bodde i backstugan Gropen och som hade kommunalmännens tillstånd att försörja sig med tiggeri. I gengäld var hon tvungen att upplåta sin stuga för andra olyckligt lottade med-

Stenen med hållristningen vid Stibbarp.

Martin Fagerlund vid Fridhem.

människor. Vissa perioder kunde det bli ganska trångt i stugan och sämjan var inte alltid den bästa.

En dag under sina tiggarevandringar hade Cajsa fått ett talgljus. Hennes problem var nu hur hon skulle kunna njuta av denna lyx utan att det vänliga ljusskenet också nådde de andra hjonen i stugan, men lösningen på problemet kom en dag när hon lyckades hitta en trasig kruka. Genom att tända ljuset och därefter välva krukan över kunde hon utestänga skenet för sina inneboende samtidigt som hon själv obehindrat kunde se lågan.

I närheten av Cajsas boning låg en stuga som kallades Fridhem. Under koleraepidemien som härjade svårt i Jönköping år 1834 reserverades denna stuga som epidemisjukhus för Hakarps socken, men behövde inte användas för ändamålet eftersom sjukdomen inte drabbade vår socken så hårt. Här berättade Martin Fagerlund för ivrigt lyssnande hembygdsvänner om vilka som bott i Fridhem och hur stugan år 1883 såldes på auktion för att därefter nedmonteras och flyttas till Hökhult. Där tjänstgör stugan numera som bygdemuseum för Fagerlunds egna samlingar.

Efter en kaffepaus fortsattes vandringen till gården Stibbarp där deltagarna informerades om gårdens historia. Via byvägen söderut passerades Björkelund, Marieberg och Marielund. Även vid dessa ställen berättades om stugorna och om de som bott i dem.

På den smala grönskande ödevägen vandrande man så mot Hulustorp där deltagarna som avslutning fick ta del av den gamla gårdens skiftande öden.

Söndagsutflykt

av Majbritt Edlund

Söndagen den 12 augusti deltog ett 40-tal medlemmar ur Hakarps Hembygdsförening i en söndagsutflykt som först gick till Nässjö Hembygdspark, där intendent Andersson och vaktmästare Henriksson tog emot oss.

Vi fick veta hur parken sedan 1920-talet legat på krönet av den norra åsen i Nässjö. Stadsfullmäktige i Nässjö upplät då området till den några år tidigare bildade hembygdsföreningen. Många gamla byggnader har under årens lopp flyttats till parken. Där ligger bl. a. en ryggåsstuga, en backstuga, en prästgårdsbyggnad, en gästgivargård och en herrgårdskrog. Men med tanke på Nässjös betydelse som järnvägsknutpunkt så finns där också både stinsbostad och banvaktsstuga och strax intill är placerat såväl ett lok som vagnar.

Den högsta byggnaden på området är i alla fall vattentornet, som uppfördes 1963, beläget vid ena sidan av parken. Halvvägs upp i tornet inryms en museihall. Där visade våra guider oss runt bland samlingarna av föremål från stenåldern fram till våra dagar.

Överst i tornet ligger en lokal som används av konstnärer som vill ställa ut. Där kan man alltså både beundra konst och njuta av den vackra utsikten, som utbreder sig åt alla väderstreck. Tornet är ju runt och man kan också gå runt på den "balkong," som finns där. Man ser bl. a. Ingsbergssjön och Runnerydssjön, källsjöar till Huskvarnaån.

Efter besöket i tornet gick vi till några av de andra byggnaderna, bl. a. till "Lidret", som tillkommit senast och där man visar maskiner och andra inventarier från Nässjö Metallvarufabrik. Där visas även en hel del gamla brandsläckningsredskap liksom en brandbil.

Vid elva-tiden drack vi vårt medhavda kaffe i gästgivargården. Den anslagna tiden gick allt för fort och efter att ha avtackat våra guider fortsatte vi färden till Torsa Stenar, c:a 8 km SV om Nässjö. Det är en av norra Smålands märkligaste fornlämningsplatser från 4-600-talet e. K., den s. k. yngre eller romerska järnåldern. Gravfältet ligger på gården Toranäs ägor nära Spexhultsjön. 1937 "återupptäcktes" fältet och Egil Lönnberg var en av dem som somrarna

Rast vid Torsa stenar.

1938-39-40 deltog i arbetet att restaurera det igenvuxna och förstörda, delvis också plundrade gravfältet. Man återställde först den stora treudden, som är en av landets största. Den består av olika stora stenar, lagda på varann och bildande tre uddar. En s. k. fotkedja markerar de något insvängda sidorna. Den är byggd av utvalda stora stenar och med ändstenar av ännu större block. Avståndet mellan treuddens spetsar är närmare 20 meter.

På området finns också bl. a. domarringar med stora resta stenar och några dösar. Dessa består av tre resta stenar med en fjärde sten liggande över dem. Dösar av denna typ är sällsynta.

Vi stannade inte här så länge som vi kanske egentligen skulle ha önskat. Torsa Stenar är en stämningsfull plats, som man gärna vill återvända till.

Vi vände åter till och genom Nässjö bort till Nässjö gamla kyrka, där vi tog vägen förbi Hästsjön mot Sund. Vi hann tyvärr inte se på Stenkars kvarn, vilket vi planerat, eftersom vi skulle vara vid Järsnäs Hembygdsgård kl. 13, då v. ordf. i Järsnäs Hembygdsförening, Fredrik Nilsson, skulle ta emot oss och berätta om hem-

bygdsgården. Vi kom dit något försenade och där var redan mycket folk församlat. Klockan halv två började föreningens hembygdsfest, i vilken vi på det viset kom att delta. Där förekom andaktsstund, föredrag om gammal läkekonst och huskurer, musik av Huskvarna Musikkår med vår föreningsmedlem Gunnar Lönn som dirigent, samt kaffeservering.

Samlingarna i byggnaderna beundrades liksom allt vad föreningen under relativt få år hunnit med att bygga upp och ordna på sitt vackert belägna hembygdsområde.

Vi hoppas att besöken på de olika platserna och avslutningen vid Järnsås Hembygds gård blir ett soligt minne från sommaren 1979 för de som deltog.

Hänt i Hakarp 1978

4/1 Ett nattligt snöfall ställer till med årets första trafiksvårigheter på vägarna i Hakarp.

10/1 Avsaknaden av tjäle tillsammans med de sista månadernas rikliga nederbörd gör att vattentillgången i Huskvarnaån är god. Alla vattenmagasin är fyllda till högsta tillåtna gräns. Efter senaste ombyggnaden av kraftstationen och tunneln, vilket skedde 1969, har man kapacitet att ta till vara vattenmängden på ett helt annat sätt än tidigare. Kraftverket slukar numera 15m^3 vatten per sekund, vilket är väsentligt mera än före ombyggnaden.

Skillnaden i utvunnen energi under olika mer eller mindre nederbördsrika år är därför stor. Under 1976, som var ett torrår, produceras 16 miljoner kilowattimmar, medan motsvarande siffra för det regniga året 1977, som var ett rekordår, var 55 miljoner kilowattimmar.

Om man vill överföra denna siffra till ett begrepp som var och en förstår innebär det att Huskvarna AB:s kraftstation under ett bra år skulle kunna värma upp drygt 2000 enfamiljshus.

12/1 Carlfors Bruk AB rapporterar om en god sysselsättningsgrad och om en orderstock som måste kännas betryggande för de 66 anställda. Ledningen räknar med att försäljningsökningen skall uppgå till 40 %.

Det är i första hand exportförsäljningen som har ökat. Man har kommit in bra på öststatsmarknaden och har framgång även i Sydamerika, där Carlfors är delägare i ett företag med produkter liknande de som Carlfors Bruk framställer.

Trots att den hårdaste konkurrensen finns i Västtyskland har Carlfors gjort betydande försäljningsökningar även där.

20/1 Riksantikvarieämbetet tillstyrker att den gamla orgeln i Hakarps kyrka får bytas ut mot en ny. Däremot bör själva orgelfasaden behållas. Fasaden har tillhört den orgel som byggdes år 1784 av Pehr Schiörlin och är av stort kulturhistoriskt värde.

22/1 Trots snöbrist går skidlöparnas smålandsmästerskap för ungdom vid Hallbystugan väster om Jönköping. I klassen damer 15—19 år segrar Hakarpspojknas stafettlag som består av: Karin Lager, Susanne Johansson och Helen Karlsson.

24/1 Hakarps scoutkår flyttar in i lokaler som Jönköpings kommun har ställt till kårens förfogande vid Smedstorps Gård. Energiska ledare har med Sven Ohlsson som pådrivare iordningställt f. d. arbetarebostaden till en för ändamålet väl lämpad scoutstuga, där kåren med sina 17 ledare kan bedriva meningsfull verksamhet för de 173 medlemmarna som befinner sig i åldrarna 9 år och uppåt. Förutom Smedstorpsstugan har kåren även tillgång till den s. k. Strömmastugan i Stensholm.

25/1 Hakarps Missionsförsamling har årsmöte. Ordföranden Rolf Harrysson omväljes. Kassen har omslutit 45.972 kr.

31/1 Huskvarna-Hakarp centeravdelnings årsmöte besöks av kommunstyrelsens ordförande Åke Johansson som informerar om kommunens pågående budgetarbete. Många synpunkter på kommunala satsningar och dito inbesparingar lämnas av mötesdeltagarna. Som ordförande omvaldes Rune Blixt.

6/2 Folkpartiets Huskvarnaavdelning uttalar sig om trafikförhållandena i dubbelkorsningen Hakarpsvägen-Carlforsvägen-Ebbesvägen. Det är högst otillfredställande att korsningen ännu inte fått ljusreglerat övergångsställe för gående menar man från folkpartihåll.

7/2 1976 års jordbruksräkning publiceras. Av den framgår att Hakarp hade 24 jordbruksföretag vid räkningstillfället. Av dessa voro 12 helt ägda, 4 helt arrenderade och 8 delvis arrenderade.

17/2 Det har varit ganska kallt i februari, 10—20° C de senaste dagarna, och Vättern lägger sig. Snödjupet i Hakarpsskogarna är 25—30 cm och större delen av snön har fallit under februari månad.

17/2 Parknämnden tackar ja till ett anslag från Naturvårdsverket för att tillsammans med Hushållningssällskapet anlägga en försöks-trädgård vid Brunstorps Gård. Avsikten är att man här skall odla gamla fruktsorter som riskerar att dö ut. Exempelvis Grännapären.

IK Hakarpspojkarne står som arrangör för Svenska Mästerskapen i skidororientering. Strålände vinterväder och god snötillgång bidrar till att tävlingen, som går i trakten av Månsarp, blir en fjäder i hatten för arrangerande IKHP.

*För fjärde gången erövrar
Susanne Lindgren SM-titeln
i skidorientering för damer.*

Segrare i damklassen blir Hakarpspojknas Susanne Lindgren som för fjärde gången lägger sig till med SM-titeln. Hennes bror Per erövrar bronsmedaljen i herrklassen.

De båda skidorienterande syskonen har tidigare i vinter blivit smålandsmästare i var sin klass.

26/2 Camilla Hjertén och Elis Tällberg från IKHP blir Götalandsmästare i skidorientering i respektive klasser: damer 15—16 år och herrar 35 år.

5/3 92 man åker Vasaloppet för IKHP. Fransmannen Jean-Paul Pierrat vinner och IKHP:s Per Lindgren kommer på hedrande 39:e plats.

19/3 En ny mässkrud, skänkt av Hakarps kyrkliga arbetsförening, inviges i Hakarps kyrka. Den är komponerad av textilkonstnären Christina Håkansson, Nyköping. Broderiarbetet har gjorts av Lisa Håkansson, bördig från Hakarp men numera bosatt i Nyköping.

16/3—17/4 Just när sluttningarna mot Vättern hunnit bli snöfria inträffar ett snöoväder som på två dagar ger ett 20—25 cm djupt snötäcke. Temperaturen håller sig ett bra stycke under noll i några dagar.

IKHP:s orienterare som har rest söderöver för att kunna barmarksträna drabbas också av snöovädret i sitt träningsläger, förlagt till Roskilde i Danmark.

28/3 Snösmältningen har nu kommit så långt att luckorna vid dammen i Jutaholm måste öppnas och vatten i rikliga mängder strömmar nu utför Huskvarnafallen. Den 10 april stänger man dammluckorna igen.

Mars. En samrådsgrupp med folk från vägförvaltningen och kommunen har sedan en tid arbetat med olika förslag för att lösa trafikproblemen i Pettersberg, där en trafikräkning har konstaterat att 5500 bilar passerar per dygn. Hem- och Skolaföreningen räknar med att 1000 fotgängare passerar korsningen dagligen.

Man har enats om att kommunen bör försöka köpa in tomtmark och flytta in gångbanorna så att körbanan kan breddas.

Förlagsvis kommer en eller flera refuger att byggas, dels för att dela biltrafiken, dels för att ge gående chansen att passera vägbanan i två etapper.

Början av april. Livlig helikoptertrafik pågår i Hakarp. Anledningen är att SAAB-fabriken i Stensholm gör en del installationer i Helikopterskolans maskiner. Det rör sig om avancerad elektronisk utrustning.

14/4 Jönköpings-Posten presenterar följande "tidtabell för våren" anpassad för våra trakter:

1/4 Bofinken kommer	10/5 Hussvalan kommer
9/4 Blåsippa blommar	12/5 Gullviva blommar
11/4 Sadesärlan kommer	16/5 Björkens lövsprickning
14/4 Hästhoven blommar	17/5 Rönnens lövsprickning
19/4 Vitsippa blommar	19/5 Lönnens lövsprickning
20/4 Grodorna vaknar	19/5 Kornknarren kommer
22/4 Vårbruket börjar	20/5 Smultronen blommar
23/4 Humlan framme	21/5 Tornsvalan kommer
6/5 Potatisen sättes	22/5 Röda vinbären blommar
8/5 Göken kommer	23/5 Häggen blommar

- 17/4 Ett klasslag, klass 5 a kallat Jägarna, från Stensholmsskolan har under våren kvalificerat sig till riksfinalen i minibasket — Silver Dollar Cup.
- Matchen går på Johanneshof i Stockholm och Jägarna vinner över Hedenässets Centralskola med siffrorna 79—34.
- 24/4 Mitt under vårbruket kommer vintern tillbaka med snöfall som ger 7—8 cm snötäcke. Temperaturen är för årstiden ovanligt låg.
- 26/4 EgnaHems Bollklubb, som nu har 400 medlemmar, därav 200 barn och ungdomar, beslutar anställa instruktör på deltid för sin ungdomsverksamhet. Vid årsmötet överlämnar damklubben 15.000 kr som gåva att användas vid uppförandet av annexbyggnad. Ordförande i föreningen är Sven Gustafsson. Övriga styrelsemedlemmar: Anders Holmer, Kjell Hoffner, Hans Öholm, Berndt Lönn, Sven-Åke Malmqvist och Gun Ohlstedt.
- 1/5 2500 orienterare deltar i en tävling som arrangeras av IKHP. Start och mål har förlagts till gården Baggarp.
- 1/5—10/5. Vädret i början av maj kännetecknas av frost varje morgon och hårda, kalla vindar nästan varje dag.
- 7/5 I Hakarps kyrka medverkar vid högmässan S:t Peders kyrkokör från Huskvarnas vänort Slagelse.
- 10/5 Huskvarna-Hakarps samfällda kyrkofullmäktige avger ett remissvar och säger där nej till ett förslag från regeringens utredare i frågan om skilsmässa Kyrka-Stat.
- 14/5—15/5. 53 ungdomar deltar i pingstkonfirmationen i Hakarps kyrka.
- 15/5 Över 100 motionärer deltar i IKHP:s terränglöpning Socknalunken.
- I Tiomilakavlen i orientering som detta år avgöres i Rimbo blir Hakarpspojknas lag sexa, drygt fem minuter efter segrande Gustafsbergs IF.
- 18/5 Lantbrukarna är oroande av vårvädret. Det har fallit alldeles för lite regn sedan sådden.

- 21/5 150 personer deltagar i den Riksmarsch som Hakarps Hembygdsförening och Egna Hems Bollklubb gemensamt anordnar.
- 22/5 Hakarps Vägförening föreslår att gatukontoret inför genomfartsförbud på Myrstigen och Vipegränd för att skapa en trafik-säkrare miljö på nämnda gator.
- 2/6 Kurt Grimlund, bosatt i Ebbes, utnämnes till hedersdoktor och mottager doktorshatten vid promotion i Uppsala Universitet.

- 17/6 Ättlingar till Viktor och Amanda Pettersson i Bockamålen är samlade till stort släktkalas på restaurang Stockmakaren i Huskvarna.

Viktor och Amanda hade 8 barn och dessa fick i sin tur 25 barn som nu har 4 barn. Av 127 släktmedlemmar möter 106 upp på släktkalaset.

- 18/6 Hakarpspojknas gemytliga och traditionella säsongavslutning Gängbudkavlen avgöres vid Baggarp. 13 fyrmannalag deltagar och i det segrande laget springer Håkan Junedal, Stefan Håmåås, Ragnar Hult och Joakim Kindstrand.

- 24/6 Traditionsenligt firas midsommardagens gudstjänst vid Lunda-berget under bar himmel och under ledning av Per Axel Jonzon. Gunnar Lönn leder en kvartett blåsmusikanter som medverkar i gudstjänsten.
- 21/6 Hakarpspojarna arrangerar friidrottstävlingar på Vapen-vallen och har goda framgångar för sina egna deltagare i höjd-hoppstävlingen. Leif Smedberg IKHP vinner herrklassen med det fina resultat 185 cm, närmast följd av klubbkompisen Ulf Johans-son med 180 cm. I damklassen vann arrangörsklubbens Karin Hal-varsson, 155 cm.
- 22/6 Kyrkosamfälligheten Huskvarna-Hakarp kan för räkenskaps-året redovisa ett överskott på 460.000 kronor. Man beslutar om en utbyggnad av kyrkogården i Bråneryd.
- 1/7 Nitton hakarpsungdomar som fått konfirmationsundervisning av kyrkoherde Per-Axel Jonzon under sommaren konfirmeras i Hakarps kyrka. Vid ett sommarläger i Järnsås har ungdomarna gemensamt åstadkommit ett collage på temat Tio Guds bud.
- 15/7 IKHP:s Kjell Lauri vinner O-ringens stora femdagarsorien-tering med betryggande marginal efter att hela tiden ha lett täv-lingen.
- 10/9 IKHP vinner DM i budkavleorientering, som avgörs i Oskars-hamnstrakten. Laget består av Göran Öhlund, Per Hallerstig, Kjell Lauri och Anders Sellgren.
- 12/9 Med anledning av de många trafikolyckor, därav tre med dödlig utgång, som de senare åren inträffat vid korsningen Ha-karpsvägen—Ådalsvägen, införes nu stopplikt för från Hakarps-vägen kommande trafik samt för båda vägarna hastighetsbegräns-ning till 50 km närmast korsningen.
- 29/9 Vid SM i nattorientering, som går nära Trollhättan, vinner Kjell Lauri, IKHP.
- 2/10 På fritidsområdet vid Smedstorp-Hulustorp har ett nytt el-ljussår färdigställt med stora frivilliga insatser från IKHP:s med-lemmar och med hjälp från kommunens parkkontor. Spåret är 2,5 km långt, vilket är 300 meter mer än det gamla, samt så brett att det rymmer två skidspår och ett löpspår bredvid varandra.

19/8 Egna Hems Bollklubb inviger en ny annexbyggnad med ett trevligt och omväxlande program. Klubbens ordförande Sven Gustafsson välkomsthälsade varefter fritidsnämndens v. ordf. Alvar Andersson i sitt invigningstal uttalade sin och fritidsnämndens erkänsla till den aktiva klubben och det omfattande frivilliga arbete som dess medlemmar lagt ner för att få den nya byggnaden till stånd.

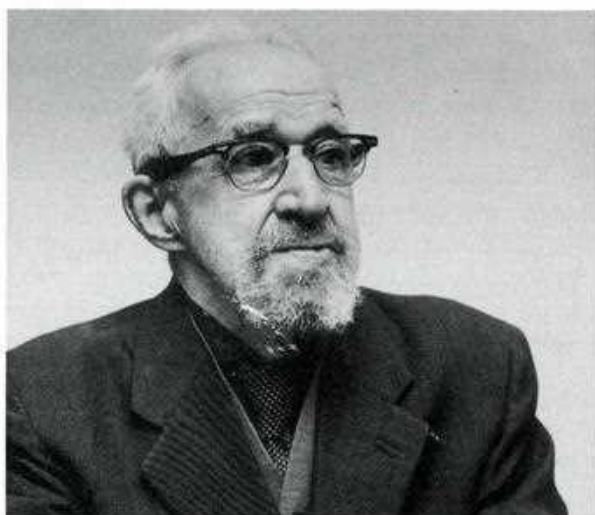
Till Bengt Karlsson som lett bygget och personligen offrat många arbetstimmar, överlämnades ett par konstverk. Två andra eldsjälar, Uno Käll och Ingemar Karlsson, får var sin klubbblazer. Vidare förekommer knattefotboll, ponnyridning, musik av Huskvarna Musikkår och seriematch mellan arrangörsklubben och Torpa I. F.

10/10 Hakarpsborna är inbjudna till Stensholmsskolan för att ta del av och yttra sin mening om en planerad omfattande nybebyggelse inom kommunens hakarpsdel. Vid mötet, som är besökt av 75 personer, redogör stadsarkitekterna Ingemar Thorsén och Lisbeth Fall för tanken att bebygga nya områden på nuvarande egnahemsområdet, på Fagersläotts gård och på broholmsområdet. Vid mötet, som leddes av Börje Nylund, tillsattes en arbetsgrupp som fick i uppdrag att ur olika aspekter studera frågan.

4/10 Egna Hems Bollklubb har en livaktig damklubb, som under åren stött moderklubben med stora ekonomiska bidrag. Klubben, vars ordförande nu är Gun Ohlstedt, hade inbjudit även familjefäderna till sitt klubbmöte, varvid bl. a. Hans "Hongkong" Granqvist berättar om det nya Kina.

15/10 Hundra hundar och dubbelt så många hundvänner samlas till höstmöte vid hundklubbens stuga i Hökhult. Här har under året pågått flera kurser i hundvård och dressyr för såväl nybörjare som gamla hundägare. Klubbens ordförande är Gunnar Sjödin.

Hakarps mammasförening har årsmöte. Föreningen har under de gångna åren verkat som stödförening för barn- och ungdomsverksamhet inom församlingen. Man beslutar nu att vidga arbetsuppgifterna att även omfatta övrig social verksamhet, t. ex. för ensamma och utslagna människor. I samband med detta beslutas ändra föreningens namn till Hakarps diakonikrets. Ordf. är Elsy Flensburg, v. ordf., Maj-Britt Edlund, sekr., Svea Andersson, kassör Kerstin Öholm samt övriga styrelseledamöter Maj-Britt Eskehed och Inger Eriksson.

Den 21/10 avlider på Rosendala ålderdomshem Hakarps äldste innehavare, Rudolf Ljunggren. Ljunggren var född i Jönköping 1881, där hans far drev skomakerirörelse, och var vid sin bort-

gång 97 år gammal. Han blev hakarpsbo i början av 1910-talet och arbetade till sin pensionering vid Stensholms fabrik.

I sin ungdom tillbringade han 9 år i Amerika, där han arbetade på en verktygsfabrik i Providence, Rhode Island. Under åren i USA prövade han även på sjömanslivet och gjorde åtskilliga resor över Atlanten. Han gick därvid i land i England och levde där ett år varefter han återvände till USA. Den första stensholmstiden ägnade han mycket åt fackligt och politiskt arbete och då Metalls avd. 152 bildades 1917 blev han dess förste ordförande.

22/10 Hakarps Kyrkokör firar 20-årsjubileum och medverkar därvid med ett rikt sångprogram vid dagens högmässa i Hakarps kyrka. Kören framträder i nya blå dräkter. Nära hälften av sångarna har varit med sedan kören bildades, och till dirigenten och tolv av de övriga sångarna kan nu utdelas medaljen Musica Sacra.

IKHP:s s. k. socknalunk går av stapeln med många deltagare i de tolv olika klasserna. I några av de yngre klasserna tas segrarna av klubbens egna löpare, medan i de övriga klasserna segrarna går till deltagare från andra klubbar.

- 1/11 Göransbergs mullegrupp har avslutning på sommarens verksamhet. Många barn har varit med, men flera ledare är önskvärda. Bland de som ställt upp som ledare är Ingrid Öhlund, Britt Egelin och Gerd Karlsson.
- 4/11 Med ett rekordstort antal deltagare, 118 st., avgöres IKHP:s klubbmästerskap i orientering i terrängen av Barnarp. De tävlande är indelade i 21 olika klasser. Herrarnas elitklass vinnas av Stefan Green, damernas av Susanne Lindgren.
- 3/12 Årets advent kommer att länge minnas av Hakarps församlings medlemmar, detta emedan helgens gudstjänster sändes i Sveriges TV. Ett 20-tal personer har arbetat med arrangemangen under åtskilliga dagar, bl. a. har en 42 meter hög TV-mast fått resas. Denna hade sedan direktkontakt med TV-sändaren på Kaknästornet. Fyra färgkameror används och kilometervis av sladd.
- Helgdagsbönen leddes av pastor Gun Olsson med medverkan av Hakarps flickkör. Vid söndagens högmässa predikade kyrkoherde Per Axel Jonzon och kyrkokören sjöng. Blåsare och stråkar gjorde även en uppskattad insats.
- 2/12 Hakarps kyrkliga arbetsförening har sin årligt återkommande försäljning vilken inbringar ett netto av 17300 kronor. De inkommande medlen går huvudsakligen till Lutherhjälpen, Sjömanskyrkan och allmän mission.
- 5/12 Vid ett nytt möte i Stensholmsskolan presenteras mer detaljerade planer för den tänkta nya bebyggelsen inom hakarpsområdet. Enligt dessa förslag skulle ej mindre än 1200 nya lägenheter, bebodda av c:a 3000 personer, byggas på Smedstorps-Fagerslätt-Göransbergs plus några andra smärre områden inom det gamla Hakarp. Bebyggelsen skulle innefatta såväl villor som rad-, kedje- och flerfamiljshus. I planerna ingår även byggandet av två barnstugor, högstadieskola och vårdcentral.
- 10/12 165 hakarpspensionärer deltar i Stensholms kyrkliga arbetsförenings luciafest i Stensholmsskolan. Föreningens ordförande Ulla Westerlund välkomsthälsar och leder programmet, som bl. a. omfattar ljuståg med Monika Bergdahl som lucia, musik av en

ungdomlig stråkkvartett med 10-åriga Lotta Johansson som duk-tig solist samt kåseri av Hans Grankvist om det nya Kina. Pastor Gun Olsson avslutar med en andaktsstund.

Även i Allianskyrkan, Ebbes, avhålls en stämningsfull ljus-högtid med Marie Pettersson som lucia.

Början av Dec. Med anledning av sin 50-åriga tillvaro utkommer Idrottsklubben Hakarpspojarna med en intressant jubileumsskrift, i vilken idrottshändelser och idrottsprofiler från de gångna åren passerar revy. Redaktionskommittén har bestått av Gösta Eklöf, Arne Gustafsson, Gunnar Karlsmo, Ragnar Karlsmo och Kurt Karlsson

13—14/12 Kommer c:a 15 cm snö. Mera följer de närmaste dagarna och skidspåren börjar nu korsa varandra i terrängen.

17/12 Den traditionella engelska gudstjänsten i Hakarps kyrka sam-lar fullsatta bänkar i den med levande ljus upplysta kyrkan. I trådarna håller som vanligt Francis Martin. Den nya anglikanska biskopen i Göteborg, Tom P. Duffey, medverkar liksom en kör med namnet Carol Card Choir, som sjunger julsånger.

26/12 Sedan nu tillräckligt med snö kommit inviger Huskvarna Alpina Klubb sin nya skidlift i slalombacken vid Norra Klevali-den. Liften kan befordra ej mindre än 650 åkare i timman, men intresset är så stort att köer uppstår vid uppfarten. Programmet omfattar skidbalett med medverkan av världsstjärnorna i s. k. free style, Peter Buchar och Stefani Sloan, fackeltåg och fyr-verkeri.

Det blir en äkta vit, nordisk jul med snöfall såväl juldagen som annandagen. De olika gudstjänstlokalerna fyllas av deltagare vid helgens olika gudstjänster, snötillgång och lagom temperatur lockar stora skaror av skidentusiaster ut i vinterlandskapet.

Förvaltningsberättelse för år 1978

Föreningens styrelse har utgjorts av: Rune Gustafsson ordförande, Yngve Svensson vice ordförande, Bo Björklund sekreterare och ansvarig för värdehandlingar, Ragnar Karlsmo vice sekreterare och ansvarig utgivare av krönikan, Per Johansson kassör, Eskil Lago föreståndare för arkivet, Maj-Britt Edlund registrator, Gottfrid Granemyr, Carl-Eric Blomdahl och Sten Gustavsson.

Suppleanter har varit: Erik Lindfelt, Gunnar Lönn, Kerstin Andersson och Rune Blixt. Revisorer har varit Rune Wixe och Georg Forsberg med Stig Drott som suppleant.

Årsmötet hölls i Allianskyrkan på Ebbes den 12 mars och var väl besökt. Per Stenvall föreläste om Hembygd i Universum. Göte Johansson och ungdomarna Eva Sjöberg och Monica Gustafsson spelade folkmusik. I maj hölls en torpvandring i nordöstra Hakarp. Ett sjuttioal deltagare samlades vid Hakarps kyrka och sedan vandrade man den gamla byvägen runt torpen under Stutstorp och Björstorp.

I juni, nära midsommar, hade föreningen anordnat en utomhuskonsert i bruksparken på Carlfors Bruk varvid Regionmusiken spelade. Denna konsert börjar bli tradition och lockar allt fler åhörare för varje år. I slutet av augusti hade en sommarresa anordnats. Man besökte Calle Örnemark på Riddersberg som berättade om och visade sin utomordentliga konst, Byarums Hembygdsgård besöktes, liksom Barnarps kyrka och slutligen besåg man runstenen vid Krokavadet i Eckersholm.

En rekordstor publik - 130 personer - åhörde Weimar Söderströms resekåseri från Nordnorge och tittade på hans vackra bilder under hembygdsaftonen i oktober i Allianskyrkan.

Från SAAB-Scania AB har föreningen erhållit 2000 kr i gåva vilken utgör honorar för den historik om Stensholms Fabrik, som Eskil Lago, Ragnar Karlsmo och Gottfrid Granemyr gemensamt utarbetat. För honoraret har föreningen inköpt Hakarps kyrkoarkivalier på mikrofilm samt en läsapparat. Såväl film som läsapparat står till föreningsmedlemmarnas förfogande.

Under året har fem protokollförda styrelsemöten hållits. En krönika har utgivits för 1978. Upplagan har varit 835 exemplar och

krönikan har delats ut till medlemmarna genom roteombuden. Föreningen har representerats vid Hembygdsförbundets årsmöte. Ett lotteri har anordnats vilket givit ett välkommet tillskott till föreningens kassa. Föreningen har erhållit kommunalt bidrag med 2.800 kr. Antalet medlemmar den 31.12 1978 var 708.

FÖRENINGENS EKONOMISKA STÄLLNING FÖR TIDEN 25/2 1978 — 24/2 1979

Behållning från föregående år:

Kapitalsamlingskonto 121.7186-4		17.347: 32	
Kapitalsparkonto 103.0543-1		5.764: 21	
Postgiro		65: 69	
Kassa		57: 49	23.234:71

Tillkommer:

Krönikan-medlemsavgifter	10.770: —	
Utvandrarna	90: —	
Lotteri	1.570: 15	
Räntor	1.666: 73	
Kommunalt bidrag	2.800: —	
Arvode Saab-Scania för		
Stensholms Historia	2.000: —	18.896: 88

Avgår:

Krönika		13.930: 60	
Hyror		201: 30	
Administration		2.785: 15	
Klinten		896: 05	
Egna arrangemang		1.100: 35	18.913: 45

<i>Förändring</i>		— 16: 57	— 16:57
-------------------	-------	----------	---------

Behållning vid årets slut:

Kapitalsamlingskonto 121.7186-4		18.647: 15	
Kapitalsparkonto 103.0543-1		4.371: 11	
Postgiro		4: 64	
Kassa		195:24	23.218:14

Anteckningar ur församlingsböckerna

Födda år 1978

- 9/1 Ellen Maria Berglund, Hakarpsvägen 83
10/1 Alf Carl Vincent Nilsson, Hågnevägen 22
1/2 Jennie Cecilia Lindström, Tenhultsvägen 183
2/2 Christer Daniel Johansson, Mossvägen 16
9/2 Pernilla Margareta Svensson, Berghagavägen 2
14/2 Johan Tommy Lindgren, Ebbesvägen 25
16/2 Karin Sofia Marie Rydberg, Tenhultsvägen 81
18/3 Per Christian Hult, Lönnvägen 14 E
23/3 Per Bengt Stefan Brobeck, Strandvägen 24
29/3 Carolin Ingeborg Gullberg, Fagerslättsvägen 13
19/4 Alexandra Maria Siebmanns, Egnahemsvägen 2
19/4 Maria Elin Norburg, Skolgatan 35
28/4 Jill Maria Lundblad, Poppelvägen 4
1/5 Lars Joakim Jonasson, Näckrosstigen 32
4/5 Jonas Henric Henschel, Carlforsvägen 36
9/5 Joakim Markus Rune Gustafsson, Kikstorp Norrgård
10/5 Lena Marie Valfridsson, Stensholmsvägen 6 J
18/5 Anna Siri Mariana Blomdahl, Skolgatan 19
22/5 Gun Karin Christina Lydén, Eskilstorp
9/6 Ulrika Maria Therese Fredriksson, Vallmostigen 5
15/6 Martin Olof Bertil Sandberg, Egnahemsvägen 2
29/6 Cicilia Assal Gesica Tawakkoli, Berghagavägen 8
12/8 Andreas Daniel Johansson, Solhemsgatan 24
16/8 Claes Fredrik Mortensen, Jutaholmsringen 7
22/8 Christian Adam Urban Karlsson, Tenhultvägen 171
23/8 Elin Maria Christina Hansson, Näckrosstigen 26
28/8 Maria Malena Gustafsson, Ebbesvägen 10
4/9 Sandra Elisabeth Bjelke, Ådalsvägen 95
6/9 Linda Viktoria Margareta Hedenberg, Vipevägen 14
7/9 Robin Wiktor Warchalowski, Lundenvägen 12
23/9 Johan Emil Kragner, Ormgransvägen 24
30/9 Anne Maria Holtinger, Svineryd

- 8/10 Eva Lena Martina Thorell, Stiftelsevägen 3 A
- 17/10 Staffan Petersson, Smedstorpskatan 50
- 22/10 Klas Erik Oskar Kylberg, Ormgransvägen 5
- 26/10 Ulrik Göran Svensson, Carlfors
- 3/11 Elin Ingrid Teresia Larsson, Göransbergsvägen 53
- 21/11 Laura Cecilia Liimatainen, Carlfors
- 22/11 Adam Henrik Axelsson, Carlforsvägen 24

Ingångna äktenskap år 1978

- Bengt Söderström, Hagbyvägen 10 och Karin Lillemor f Broström, Sofia, Jönköping.
- Kent Karl Yngve Evertsson, Vallmostigen 7 och Siv Ingrid Birgitta Krantz, Visingsö, Jönköpings län.
- Lars Henrik Rommedahl, Strandvägen 17 och Lena Ester Margareta Nicklasson, Bankeryd, Jönköpings län.
- Bert Åke Ingvar Blomdahl och Aina Mariana Carina Nyander, Skolgatan 19.
- Per Henrik Gustav Eriksson och Lena Margareta Elisabeth Hurtig, Hakarpsvägen 108.
- Anders Gunnar Johansson och Ulla Kerstin Elisabeth Agelii, Solhemsgatan 24.
- John Lennart Larsson och Ingrid Irene Åkerlind, Göransbergsv. 53.
- Bo Willy Modén och Eva Elisabeth Corenius, Vårlöksstigen 9.
- Leif Erik Roland Eriksson och Elisabet Sandberg, Ebbesvägen 4.
- Göran Sven Gunnar Grythberg och Bodil Kristina Axelsson, Vårlöksstigen 12.
- Bo Olof Hallin och Rodhe Edit Kristina Andersson, Vassarp.
- Karl Uno Meijer och Gunvor Marianne Meijer, Kvarnvägen 16.
- Per Börje Krister Närman och Ingrid Elisabet Hagberg, Platåv. 17.
- Ronny Arvid Fransson och Marianne Linnéa Johansson, Ådalsv. 73.
- Torbjörn Reinhold Frisk och Ulla-Britt Inger Andersson, Tenhultsvägen 71.
- Börje Leif Lennart Johansson och Sirpa Helena Mäkinen, Smedstorpskatan 26.
- Lars Åke Evert Ekström och Lena Helga Gunilla Karlsson, Jutev. 10.

Alf Gunnar Bergström och Sara Marianne Hultman, Lönnvägen 22.
Frank Torbjörn Svensson och Agneta Anna Helena Holmgren,
Lönnvägen 16 A.
Kurt Jean Asklid och Laila Marianne Vestman, Töregatan 6.

Avlidna år 1978

- 6/1 Alice Brita Margareta Strand f Karlsson, Mossvägen 9,
född den 15/5 1908 i Sofia, Jönköpings län.
- 31/1 Erik Tobias Andersson, Ingelycke Nyhem, född den 16/6
1896 i Hakarp.
- 9/3 Karl Johannes Sandberg, Kvarnvägen 18, född den 11/11
1892 i Hakarp.
- 30/4 Sven Erik Gustaf Svensson, Björstorp, född den 15/3 1886
i Hakarp.
- 1/6 Anna Katarina Göth f Wahlström, Genvägen 2, född den
19/10 1895 i Jönköping.
- 4/6 Karl Harry Dahlström, Skolgatan 28, född den 8/11 1894
Hakarp.
- 19/7 Erik Lennart William Svensson, Björstorp, född den 22/7
1913 i Hakarp.
- 29/7 Einar Gustaf Torsten Nestor, Vipevägen 7, född den 29/9
1904 i Lommaryd, Jönköpings län.
- 22/8 Signe Elisabet Samuelsson f Svensson, Kvarnvägen 8, född
den 21/10 1899 i Hasslöv, Hallands län.
- 16/9 Stig Erik Vilhelm Magnusson, Hallebergsliden 12, född den
28/6 1920 i Ljungarum, Jönköpings län.
- 19/10 Greta Elsa Matilda Bagge f. Jönsson, Blomgatan 6, född den
12/8 1917 i Burseryd, Jönköpings län.
- 21/10 Rudolf Ljunggren, Ebbesvägen 4, född den 2/2 1881 i
Jönköping.

Folkmängden i Hakarp den 31 december 1978 var 4.798 personer
varav 2.439 män och 2.359 kvinnor. Äldst i församlingen var Karl
August Hjalmar Ekvall, Tenhultsvägen 30, född den 1/4 1883.

